

EESTI NOORUS

Nr. 2 VEEBRUAR 1936

SISUS:

- J. Sinimäe: Vilsandi all. Luuletus.
J. Pitka: Eesti rahva vabadusvõitlused. Artikkel.
M. Andresen-Nexö: Raamat. Artikkel.
M. Nurme: Mõrkjad mõtted. Luuletus.
M. Andresen-Nexö: Varas. Novell.
A. Maurois: Ettemääramine. Katkend „Byronist“.
K. Čapek: Raamatuaasta tervitus.
A. Jöger: Kutsumusretk. Luuletus.
A. Mälk: Raamatuaasta lõpuks. Artikkel.
B. Alver: Aimus. Luuletus.
P. Villemi: Kas üksisiku huvid on vastolus rahva üldhuvidega. Artikkel.
Dr. V. Johanson: Noorte kasvatuses. Artikkel.
J. Sinimäe: Romain Rolland. Artikkel.
M. Zoštšenko: Peni nuhk. Vaene Trupikov. Huumor.
Arvustusi: B. Kangro: Sonetid, E. Visnapuu: Oõ ja päev, R. Hallimäe: Päikese maja, E. Voitk: Valga langes.
Väliskaastöölisi Noorsootöömailt.
-



KUPERJANOVI PARTISANIDE 17. AASTAPÄEVAKS



Ilmus

Ed. Grosschmidt'i

sulest

Mälestusi Kuperjanovi
partisanide sõjaretkilt



Pealuu märgi all

SISUKORD: Väeosa sünd. — Sissisõda Tartu ümbruses. — Partisanid marsivad Tartu. — Kuperjanovi patareid. — Äpardus Kikka talu juures. — Tõrva haarang. — Paju veristel väljadel. — Kuperjanovi surm. — Viimne rünnak. — „Minge, tehke lamentil!“ — Väeosa Šveik — aseohvitser Einsild. — Rünnak Salaisile. — Mustjõe kallastel. — Väšina-Gora. — Eesti punaväe ületulek. — Pihkva vallutamise. — Ülemjuhataja külastab rinnet. — Otsustav hoop Landeswehriale. — Segevoldi veidrad vallutajad. — Hinzbergi lahing. — Parunid pakuvad rahu. — Riia väravate all. — Edasitung Porhovi suunas. — Jaht batka pea järele. — Kapten A. Aintsi viimne lahing. — Püha Nikandri kloostri. Krasnaja Gorka relk. — Lahing supipadade ümber. — Patareid seiklusi Ingerimaal. — Ust-Ruditsõ — Lõpulood Ingeris. — Lahkumine Krasnaja Gorka alt. — Valgekaardilt korjatakse relvad. — Viimsed paugud. — Rahupäevil. — Kuperjanovi elutee.

II.

Vabadussõjas langenud partisanid. — Partisaanid.
— Vabadusriisti kavalerid.

**Teos on trükitud halfapaberil, sisaldab 310 lk., hulk illust-
ratsioone tekstis, parkümmend eritabelit lahingskeemide ja
piltidega. Mitmevärviline kaas kunstnik R. Kivitiit.**

Hind 2 kr. 80 s.

K-Ü. „LOODUS“ — TARTU
POSTI JOOKSEV ARVE 2055.





TALLINNAS, 21. VEEBR. 1936

8. AASTAKÄIK

JOH. SINIMÄE

VILSANDI ALL

Kiiresti mööduvad päevad, randuvad viikingi laevad
 kauplema Vilsandi vees, hooplema saarlaste ees.
 Võitlema ootajad säevad, kinkisid saabujad vaevad
 viibides lõukas ju sees, piiratud laevade keest.

Vastased vastaseid näevad, relvasid leplikult kaevad,
 välgatab kullatud prees, naeratab sõbrana mees.
 Maale nad jutlema läevad, mastigi männikus saevad,
 vaenu ei praeguses tees, riidu ei Vilsandi vees.

Seikleja neidise soetab, neidis ta pilguga lõetab,
 küünitab kuumavad käed, kasvatab silmile kaed,
 loojangul laevale poetub, taakluse süüdates nõetab.
 Karjuvad rannal sel väed, lõõmas ses helgivad paed,
 surnuid kes löömingus loetab, haavatuid sõjas kes põetab.
 Vaenu on jällegi mäed, Vilsandil surnute aed.



Eesti rahva vabaduse- võitlused

Sõda on inimsoo iseloomu kõige loomalikuma omaduse väljendus. Sõda, kõige oma uhke ja kõrge tehnikaga, ei ole midagi muud kui loomariigi küünte ja hammastega teise kõri kallale tungimine.

Kõik kõnelused ja kirjutused inimsoo kõrgest kultuurist on tühi ja ülbe jutt senikaua, kui inimsugu sallib sõda ja rakendab oma geniaalsed saavutused sõjale.

Kuna me elame ajal, kus kogu inimkond sellest loomalikust kihust alles täies ulatuses mõjustatud, oleme sunnitud sõjaga tegelema. Senikaua, kui ei ole inimkond suutnud luua rahvusvahelist kohut, senikaua peab iga iseseisev riik ja iga vaba rahvas ise enese kaitse eest hoolitsema; ja rahvas, kes on surnud võõra võimusse, peab ise oma vabastamiseks võitlusse astuma; see on senise olukorra paratamatus. Enese kaitseks, enese vabastamiseks toore võimu vastu peab nii rahvas kui isik julgelt ja eneseohverdavalt välja astuma. See ei ole mitte ainult looduse muutmata seaduste poolt lubatud vaid otse nõutud: kes ennast ei kaitse, see kaob, see hävineb enneaegselt.

Eesti rahva ajaloo andmetest, nii puudulikud ja segased kui need ka on, paistab siiski selgelt üks sügav joon eesti rahva iseloomus, see on: rahuliku elu armastus. Sõjakas iseloomuomadus ei olnud temas seliselt välja arenenud kui teistel rahvastel, kes temale peale surusid ja kellele ta oma haritud asukohti jättis, aina tagasi tõmbus kuni Soome lahe kaldani, kus looduslikud kaitsepiirid kergendasid enam-vähem enesekaitset kolmest küljest, ja kus maaala kitsikuse küsimuse lahendamiseks vaba laialdane jahi- ja kalarikas 60.000 järvemaa seljataga, s. o. põhjapool lahte, kuhu ka osa meie kauge- test esivanematest asustusid. Enese kaitseks ehitati tihe võrk kindlustusi üle kodumaa ja pühendati oma aeg ning tööjõud peasjalikult maa hari-



JOH. PITKA

miseks ning rahulikuks kauplemiseks. Sellises normaalselt arenevas ja edenevas olundis tabas neid süsteemiline rünnak elukutseliste rõõvsõjaks organiseeritud jõukude poolt, kelle elustajaks ja tagasihutajaks oli „taevavõtmete kandja” Roomas, kelle võimukihu kui nakkav patohõbi nüüd 700 aasta pärast veel kogu itaalia rahvas välja lööb, nii et ta teiste Euroopa rahvaste kõik viimase aja rahupüüded jõhkvalt porisse tallab.

Meie esivanemad ei olnud niisuguste elukutseliste maadevallutajate süstemaatilise ründamise vastu ette valmistatud — nad ei suutnud vallutajaid tagasi tõrjuda ja alistusid ülevõimule. Kuid nad ei kaotanud oma iseteadvust ega kustunud vabaduse leek nende südames, mis raskete olude rõhumisel aastasadade kestel ainult veel tuha alla peituvat sädemena alal hoidus; kuid selles südames peitus jõud, mis oli valmis leegiks lõitma, kui olukord vähegi soodustas. Nii



P. LIIVAK

„SUUR TÖLL“

puhkesid korduvalt verised vabadusevõitlused valla, millede ebaõnnestumised ei heidutanud kordamisi, kuni see viimaks õnnestus. Suure vabadusevõitluse järele 1343.—1345. a., mille ebaõnnestumine eesti rahva hävituseks ähvardas kujuneda, suikusid vabastamise katsed aastasadadeks; ainult siin-seal vahete-vahel tekkisid liiga raskest survest väikesed plahvatused, nagu näiteks Mahtra mäss.

Viimastel aegadel näis nagu poleks eesti rahval enam mingisuguseid väljavaateid vabadusele — iseseisvusele. Kõigile n. n. „kainelt mõtlejaile“ tundusid Eesti iseseisvuse mõtted „haigeaju-sünnitustena“. Isegi vabaduse ja iseseisvuse eelõhtul peeti saavutiste kõrgemaks tipuks kultuur-autonoomiat. Kõigist targutustest heidutamatu püsisid ürgse vabaduse kustumatud sädemed Eesti rahva hinges ja kui saabusid soodsad silmapilgud, siis võidi neid sädemeid leekideks õhutada.

Võõraste ülevõimude vahetuse silmapilkudel 18. aasta eest kuulutati välja vormiline Eesti iseseisev vabariik ja kaheksa kuud hiljem hakati seda teostama sõjariistadega. Algas suurem vabadusevõitlus eesti rahva ajaloos, ja see õnnestus. Eesti viimane vabadusevõitlus on kogu inimsoo ajaloos üks iseäralikumatest lehekülgedest. Desorganiseeritud, sotsiaalpoliitiliselt killustatud, majanduslikult rüüstatud, kaitseabinõudest lagedaks tehtud, juhtivad jõud kõrvaldatud, valitsuse asutused vaenuliste jõudude käes, võitlev element pikast maailmasõjast väsinud, kurnatud ja rõhutatud meeoleolus, maale tungiv vaenlane 180 korda suurem, temal piiramatud sõjavarustused ja varustuste valmistused; — kõige selle kiuste algab vabastuse ja kaitsesõda see seni maailmale tundmatu „talupoja rahvas“ sõna tõsisel mõttes paljaste kätega ja võidab sõja. Kui meie siin kohal lõpetame, siis jääb mulje, et eestla-

sed on haruldaste sõjaliste omadustega kange ja vahva rahvas; ning sellega oleks kogu nähtus seletatud.

Kuid lugu on hoopis teistsugune! Nagu eelpool tähendasin, paistab eesti rahva ajaloo silma tema mittesõjakus. Ka vene sõjaväes olid eestlased laialt tuntud kui sõjateenistuse vihkajad, kes otse uskumata leidlikkusega väga sagedasti endid sõjateenistuseks kõlbmatuks tegid. Meie vabadussõja algupäevad tõendavad omalt poolt eeltoodut. Vabatahtlikkude mobilisatsioon ei annud oodatud tulemusi, ja sunnimobilisatsiooni teel kogutud 800 mehest astusid ainult kolm meest ette, kui kutsuti üles vabatahtlikke meredessant pataljoni astuma. Et see rahvas siiski võitlema hakkas ja vägilasena vabadussõja võidukale lõpule viis, see on eesti rahva iseloomu saladus, millesse ei ole suudetud veel tungida.

Vähekene kergitab selle saladuse katet kapten Irve hinge eluavaldus (Major P. Villemi: Kapten Anton Irv. Kapten Irve soomusronglaste seltsi väljaanne 1935. a.), ja loodetavasti teiste vabadussõja kangelaste hinge eluavaldused tulevikus, kui neid suudetakse avalikkuse ette tuua. Sõjaväeteenistus oli Irv'ele vastik, veel vastikum sõda ise, kuid temast kujunes sõja kangelane selle sõna tõsisem mõttes, kinnitades seda oma kangelase surmaga.

Selles peegeldub eesti rahva iseloomujooni.

Eesti noored! vihake sõda kui loomulikku kihu, mida inimkond eeskätt kui loomariigi pärandust, enesest ära heitma peab. Teadke, et mida sõjakam rahvas, sedaligemal on ta loomariigile ja seda kaugemal inimsusest, kes on teel jumalusele. Kuid ärge segage sõja ja vabaduse- ehk kaitsevõitluse mõisteid. Olge valmis võitlema ja oma elu ohverdamata vabaduse eest, sest ainult vabadus võimaldab arenemist ja edu, see on matkamist kõrgustele — jumalusele.



Leitnant J. KUPERJANOV

Teie silmade all kaob vabaduse kättevoitnud põlv, pärandades teile oma töö- ja võitlusetulemused, jääge ustavaks enestele ja kaitske seda pärandust. Ainult iseseisev ripumatu rahvusriik ja demokraatlik riigikord kindlustavad täielist isiku ja rahva arenemist ja edenemist; hoidke ja kaitske neid, nad väärivad inimese täielikku ohverdamist.

Neil päevil kutsutakse teid hääletama demokraatliku riigikorra kindlustamiseks. Kes teist jätab selle kutsese täitmata või hääletab vastu, see on ise enda ja oma rahva äraandja, see on kõigi vabadussõja ohvrite üle irvitaja, kellele saatus seda tasumata ei jäta.

J. Kuperjanov
Erq Kontradmiraal

RAAMAT

MARTIN ANDERSEN-NEXO

400 aastat — on lühike ajavälde võrreldes nende tuhandete aastatega, mis on möödunud sellest, mil inimsugu hakkas ennast esmakordselt seotult vältendama märkide ja häälte varal. Keel ja mõte käivad käsikäes, võime end avaldada põhineb võimel mõelda; võib-olla pool miljonit aastat on vajunud inimsugu selleks, et jõuda nii kaugele mõtlemisvõime arendamises, kus seda vääris juba säilitama hakata. Ja leiutati kiri — esmalt ainult meditsiinimeestele, vähestele väljavalituile. Alles palju hiljemini — sügaval meie ajaarvamises — muutub kiri üldvaraks, saabub raamatu elukäik.

Trükikunst on esimene demokraatlik leiutus vaimuelu alal; ka esimene demokraatlik leiutus üldse. Inimeste maailmas sammub vaim ees ja näitab mateeriale teed; ja Johan Gutenbergi geniaalse leiutisega helistasid kella keskaja hauda; temaga koitis uue aja esimene valguskiir. Tehnika, massiproduktiooni, industrialismi ajastuks nimetame me praegust aega, kuid praegu elame siiski alles uue aja ettevalmistus-, sissejuhatusjärku. Kui see kord seisab täies õitses, tahaksime seda nimetada demokraatia ajastuks, inimlikkuse ajastuks.

Gutenbergi leiutus on selle esimene elujõuline võsu; kiri võetakse erandühiskonnalt ja muudetakse raamatuks, tehakse massühiskonna üldvaraks. Raamat loob olemisperspektiive hulkadele, võimalusi vaadata tagasi arenemisloole ning ettepoole tulevikusse, võimalusi tajuda oleviku häält; ta muutub tõstehoovaks, mis peab tõstma massid välja harimatusest, eelarvamusest ja pimedusest. Ilma raamatuta oli rahvakool mõeldamatu.

Ka materiaalne areng on demokraatlik oma suundades; see on lahendanud probleemi juba nii kaugele, et toota tuleb jätkuvalt ja kõigile. Kuid see juurdleb veel edasigi toodetu kallal, nagu lohe muinasjutus juurdleb kulla kallal; see ei taha lubada inimestele isegi valikuõigust inimese väärrika elu elamiseks.



M. ANDERSEN-NEXO

Siin peab raamat astuma abimeheks, ühes oma nooremate vendade filmi ja raadioga, mis tähistavad veelgi uut sammu edasi vaimuelu demokratiseerimise alal. Film on hävitanud rikaste ja suurlinnade monopoli suurtele kunstnikkudele; väikestesse kõrvalistesse provintsilinnadesse, isegi kaugesse mägedesse võib nüüd kuulda ja näha suurimaid kunstnikke sama hästi nagu maailmalinnadesegi. Ja raadio on teinud inimele nii tugevaks ja andnud elavale keelele sellise ulatuse, mida keegi ei oleks võinud kujutella alles mõned aastad tagasi. See on muutnud kõik piirid illusoorseks ja andnud tõuke ilusaimaks deviisiks, mille heaks inimkond iganes on töötanud: deviisiks: kõike kõigile!

On areldud: kino ja raadio teevad ehk raamatu üleliigseks; kuid vaevalt asi niikaugele läheb — ja vaevalt on see ka soovitatav. Need inimesed ja rahvakihid, kes on katkestanud sidemed raamatuga, on sellega ära münud nagu oma esmasünniõigused; nende üle on areng tõmmanud risti. On tarvis hoolitseda, et raamatut peaksid ülal samad kihid.

kes tunnevad erilist vastutust maailma-arengu eest tulevikus.

Kuid raamat ei ole ainult võistlusvahend ega tõstehoob; ta on ka üksildase sõber ning trööstaja ja juhataja otsijale. Ta on kaasaeglastele samasugune hinge usaldusmees raskeis eluküsimisis, nagu olid komme ja taba vanadele: teenäitaja suurtel otsustavil silmapilkudel. Vanadel olid traditsioonid: nõnda abielluti, nõnda austati oma esivanemaid, nõnda lahkuti ise manalasse või astuti hädaohtu; preestrid ja esivanemad olid käitunud nõnda ja nõnda, ja nende eeskuju järgi talitati: moodsal inimesel pole sääraseid traditsioone; kuid saatusraskeil silmapilkudel otsib ta tuge ja eeskujusid enda sammudeks saatusist, millega on tutvunud raamatuist. Raamatul on suur mõju inimeste tegudele, eriti otsustavail silmapilkudel; seda peaks igaüks, kes kirjutab raamatuid, valjult meeles pidama. Väikene hoia-tus pasundajatele!

Raamat on iseenesest väike, silmapaistmatu asjake, ja siiski on selle mõju mõõtmatu. Maailmas on tehtud palju leiutisi, võib tõusta stratosfääri, kaevuda sügavasse maa alla, sukelduda suurtesse meresügavustesse. Kuid raamatu abil tõuseb inimkond veelgi kõrgemale ja laskub veelgi madalamale, kui ükski stratosfäärilendur või tuukur seda suudaks.

Kirjatü üp on ilmatutilluke esemeke; kuid see tilluke tinatükk, mitte suurem kui nõõpnõelapea, on kõmmutanud kokku ja puruks enam kui kogu maailma kahurid; selle esilemarssimine kolonnides on maailmariikidele ohtlikum kui suurimate sõjavägede pealetung.

Palju siis neid sajaneid on, mis lahutavad meid trükikunsti leiutamisest; ent millise suure pöörde see leiutis juba on jõudnud korda saata! Üle nähtamatud hulgad inimesi on see tõmmanud vaimuelu mõjutuste piirkonda, paljud neist on saanud ka ise vaimutoodete produtseerijaiks. Selle asemel, et olla ainult alkeemikute okkultseks töökojaks on vaimuelu avardunud määratuks väljaks, mis avardab järjest enam ja enam oma piire; järjest enam inimesi tõuseb esile ja saab

aktiivseiks kaastööliseks. Keel ja mõte on kaksikvennad, ja kaugel ees arengukäigu silmapiiril tundub juba ajastu, kus kõik inimesed on kaastöölised niihästi vaimu kui ka materiat tööväljadel, kõik on tootjad ja kõik toodete kasustajad. Kus akadeemiline kuristik käe ja vaimu vahel on tasandatud ja elu kõik nähted moodustavad vaimsete ja manuaalsete funktsioonide ühtlase terviku.

Siis on saabunud demokraatia ajastu, mille esimeseks sissejuhatajaks Gutenberg oli oma geniaalse leiutisega.

Tõlkinud: E. Raudsepp.

MINNI NURME

Mõrkjad mõtted

*Kõnelid rōskest sūgūspāevast
emāke kallis ku piibel.
Kõnelid seitsmendast latse-vaevast
sosinal vaikselt leebel.*

*Viinakuu lõpp nii sompjaselt hall,
pājatid leiba kōrd tehen,
veristet olli tol laubal tall
ku paasapūhade ehen! —*

*Sūndūsid hillā — peagu ūū hakul
mil õekse magama pandu.
Ollid vāike ku prussak pakul,
vaid kisa, too luigatas lendu!*

*Pikaks nūūd venitand aastate-rodī
saleda piha ku osja.
Last ellu ju vīdanu aegade-lodī
ja mēlestūs jāänd ku āhmase asja..*

*Palju om vitse sūdamen peksnu,
hīng'sse imbunu rooste...
Pāikese perra ku prussak jooksnu
suul murest lugatav nuuksel!*

*Kõnelid rōskest sūgūsi pāevast
emāke vana ku piibel —
kortsune pale sul nukker ku taevas —
sūgūs ei ānem neis viibel...*

*Rōskus liig raskelt vist rinda mul
et hīnges ei kevade-vaimel! [rōhus,
Sūndūsi hilla ja sūgūstuul puhus —
emāke pūha — jāāb jumalast aime..*

Tal oli nälg raasukese rõõmu ja helluse järele, saksad polnud talle kuigi lahked, kuna oli aeglane ja saamatu töös.

Tal oli valkjās, õhuke juus, malbe, häbelik ilme, loomupärane kartlikkus muutis ta veelgi kohmetumaks, ta lõhkus palju asju, nuttis palju, sai kaksteist krooni kuus ja jämedaid sõnu oma taipamatuse pärast.

Kuid igal teisel pühapäeval ja ühel nädalapäeval õhtul paistis tallegi päike. Inimesed, kellele ta iial hääd polnud teinud, vanad mehed ja noored poisid, vestlesid temaga tänaval, nimetasid teda preiliksi, hoolimata kehvadest ja lihtsaist riietest. Jooksupoiss hüüdis talle poe ükselt lahkeid sõnu järgi, mille üle ta salajas päriselt naerma pidi, noolid härrad kõrgeis kübarais tulid juure ja palusid luba kojusaatmiseks — just pimedamais kohis, kus ta üksi nagu pisut hirmugi tundis.

Nii hääd olid mehed! Isegi majahärra oli viisakas, paitas põske; kui ta oligi vali, siis vaid naise pärast; ta teadis seda hästi.

Oli see rõõmupäike, mis kahenädalaste perioodide järgi nii viljavalmistavalt teda paitas, igapäevane vihm või mõlemad koos, iga tahes lõi ta õitsele ja paisus. Pesunaine soovitas küll rohelist seepi süüa ja petrooli juua, härrased vaatlesid teda tähelepanelikult ja vallandasid siis kohalt.

Nüüd pöördus ta küll siia-sinna, kõikjal silmitseti teda tähelepanelikult, ja suleti üks nina ees.

Lõppeks muretses perenaine talle arvarõhkes perekonnas ulualuse, kus perenaisel — kes noorpõlves üht-teist kannatama pidanud — pehme süda oli, kuigi tal, Jumal tunnistagu, oma natuke eneselegi kulus. Siin elas nüüd Boliine ja talitas kõik puhastustööd. Tasuks sai süüa, ja luba öösel mõlema kasulapse järele vaadata.

Ühel raskel ööl lisandas ta ise väikese veeringu viie naelase loomakese näol kasulastele.

Kui ta ütles pidi, kes isa, selgus, et ta seda ei teadnud.

Pole lihtne kaheteistkümnest kroonist kuus kahekümnega ära anda. Aga Boliine tundis end nii terve- ja tugevana, jättis lapse armurohkesse perekonda, läks teenima ja rõõmustus oma neljakroonisest kuupalgast. Sellega juhtus sama lugu nagu tähendamissõnas leibade ja kaladega: piisas lapsele ete tarbeks ja ka-

suvanemaile kingitusiks, et nad lapsele hääd oleksid.

Ja vana lugu kordus kummalise täpsusega. Taas igapäevased ebameeldivused ja harvad ja harvad päikesevälgatused. Aasta pärast esimest juhtu ilmus Boliine jälle armurohkesse perekonda, tõi olevuse ilmale seitsmest soost ja kaalust kui endinegi.

Eelmisel korral abiandva naise manitsusi meenutades ta teadis nüüd, kes isa on — oli noor kaupmees; aga kui aeg täis sai, polnud teda kuskilt leida, nelja krooniga kuus ei võtnud aga keegi last.

Hää naine avitas seegi kord. Lubas leppida nelja krooniga pulhtas rahas, kui puuduv tuuakse tulevastelt härrastelt toiduainete näol. Päälegi küsis Boliine nüüd, tugeses eelmisile kogemusile, neliteist krooni, ja võis kaks ülejäänut enesele tarvitada.

Boliinele piisaski kahest kroonist, jäi ülegi, kuid vähem kui enne. Oli ju kahele lapsele vaja veel ihukatet, kasvavemad pidid võimalikult mõlemad armastama, kuid selleks ei jatkunud raha.

Nii haaras ta vahel kohvi, vahel suhkru- toosisse, võttis mõne muna, tükikese saia või raasukese liha. Suurema osa pani enese söögist kõrvale, kuid proua, kes vaimustusega märganud, kui vähe tüdruk sööb, imestas, kuhu kõik kulub, ja ühel päeval vallandati ta varguse pärast.

Halastusest ei antud vargust üles, ta aeti vaid minema. Halvemini ei käinud ta käsi teisel ega kolmandalgi kohal, kuni ta jälle töölis perekonda minekuks küps oli.

Seegi kord ei õnnestunud tal isa leida, oli sunnitud üksi kolme lapse eest muretsema.

Uskmatu kui see kõlab, ta tuli toime sellega. Palk oli tõusnud nüüd viieteistkümnemele kroonile kuus, mis kulusid terveni lastele. Puuduva krooni muretses ööseti prügi hunnikust poolpõlenud koksi tükke korjates, mida müüs puukaupmehele.

Kuid ka söögiainete maks oli tõusnud. Nagu varemgi kogus ta enese suu juurest, aitas pererahvalt vähe järele, puuduva korjas kogu maja teenijailt kokku. Ja kasvavemad üha paisusid, kuna ta ise kõhnaks jäi.

Raskusi tekitas lastele riiete muretsemine. Kuna ostmiseks puudus raha, siis algas ta laastamist enese riietelt, lõigates neid tükki-tükilt, kuni jäi vaid paar hilpu.

Kuid päikesekiired seda kergemini pääsid



K. VEEBER

„VÕITLUS“

ta naha ligi. Muretult rõõmus, kurja aimamatu ja vilumatu nagu esimeselgi päeval, imes ta meeste lahkust enesesse. Ööseti und kärpides ja korjatud lappidest lastele riidetükke õmmeldes mõtles ta päämiselt naisile, kui karmid need talle olid.

Uhel päeval vangistati Boliine kadunud hõbelusika pärast. Selgus eksitus — kuid tüdrukku laekais otsides avastati hulk vargusi. Neli naabrinaist kutsuti kohtusse. Kõik varastatud asjad olid laual. Oli väikesi sitsilappe, puuvilla riideribasid, paelaotsakesi ja vana, katkend linast riiet. Kohtuuriija vaatas kuhja lembel pilgul. Boliine oli rääkinud kogu oma liiderliku mineviku ja varga loomuse. Iga muna, kohvi-oa, suhkrutükikese üle oli aru nõutud. Oli vaja vaid kindlaks teha, et ta ka hiljem end parandanud pole.

„Tunnistate selle omaks?“ küsis uuriija vestlustoonis proua B-lt, lahke ilmega vanaldaselt daamilt, kelle juures Boliine hiljuti teenind. Näidates tunnistajale räbaldund salvrätti.

„Nimetähed on küll minu,“ vastas proua B. „Ja see?“ küsis kohtuuriija, tõmmates kimbukesest lapse kleidikese, mis kunagi peenest riidest, kuid nüüd kirjude räbalatega lapitud.

Boliine kohkus, kui kleidikene nähtavale toodi, nagu kartes, et see talt võetakse. Proua B. märkas seda, ja hetkel mõistis ta Boliine kurba lugu.

„Mäletavasti andsin selle talle,“ ta ütles, „ja ka muu suuremalt osalt.“

Kohtuuriija tegi pahase näo.

Agaga Boliine nuttis, ja pisarad langesid takistamatult üle kitsaste põskede ja madala rinna ta liig viljakasse sülle.

Uuriija pilk kandus langevate pisaratega sama teed, jäi nendega ühes peatuma.

Hetke tundis nõrkust: oli tundmus, nagu näeks seletamatut kangelasmeelt enese ees. Siis võitsid temas õigusteadlikud tundmused. Pöördudes protokollijale, lausus: „Lisage märkusele kolmest lapsest, et kaebealune on jälle rase.“

Ettemääramine

Katkend „Byronist“

ANDRÉ MAUROIS

„Ja Jehoova vaatas Aabeli ohvri peale, aga Kaini ohvri peale ei vaadanud ta mitte. Süis süttis Kaini viha väga põlema ja ta langes ära silmist. Ja Jehoova ütles Kaini vastu: Miks sütib su viha põlema? ja miks sa nõnda silmist ära langed?“ May Gray luges piiblit valjul häälel. Väikene Byron kuulas kirglikult. Ta ei saanud kõigest sõnust aru, kuid ta nautis Raamatu kummalist ning hirmsat luulet. Mispärast põlgas Jehoova vaese Kaini ohvri ära? „Tema patu pärast,“ lausus May Gray. Patu? Mis oli patt? Kain ei olnud veel tapnud Aabelit. Ei, aga Kain oli hukka mõistetud, ütles May Gray. Hukka mõistetud? Mis see oli hukka mõistetud? See tähendas, et kurat võtab ta ja laseb teda igavesti põrgu tules põleda. May Gray kõneles palju kuradist. Ta armastas hirmu teha. Ta jutustas tontide lugusid; ta ütles, et majas kummitab. Öhtul, sidudes väikeste haigete kandade ümber liialt pigistavaid sidemeid, laskis ta väikest Byron'i korrata psalme. Laps armastas seda tugevat rütmi, neid laule. Eriti kaks olid ta lemmikud, esimene: „Väga õnnis on see inimene, kes ei käi õelate nõu järele, ega seisa patuste tee peal, ega istu pilkajate killas...“ Ja kahekümnekolmas: „Jehoova on mu karjane, ei mul pole tühtegi vaja. Noore rohu maade peale asutab ta mind, ta saadab mind hingamise vee juure...“ May Gray kustutas tule. Käsk oli tal jääda lapse juure, kõrvaltuppa, kuid poisike teadis, et ta väljub. Kui May Gray oli ära läinud, tundis laps hirmu; kogu Sotimaa oli täis viirastusi, maja asus kalmistu naabruses. Laps tajus pimeduses kummituse juuresolekuid, mis hulkusid ringi. Ta roomas piki esikut aknani, mille kaudu ta võis näha valgust ja jäi sinna seni, kuni külm sundis teda voodisse jääma.

May Gray oli vali. Proua Byron oli hull. Kord ütles ta: „Väike koer, sa oled tõeline Byron, sama halb kui su isa.“ Teine kord pigistas ta oma poega lämbumiseni ja märkas, et tal olid sama ilusad silmad kui kaptenil. Ta ütles lapsele, et ta põlvneb tema kaudu Gordon'eist, ainukesist, tõelisist Gordon'eist, ja et need olid olnud vägevad isandad, kuninglikku verd, aga May Gray ja May Gray sõbrad jutustasid, et Gordon'id olid tapnud, et Gordon'eid oli poodud, uputatud; kahtlematult olid nad hukka mõistetud nagu Kain; kahtlematult oli kurat nad pärinud. Ta ema kõneles talle vähem Byron'eist, keda ta pidas madalamaks tüuks. Kuid ta teadis oma amme kaudu, et kusagil Inglismaa põhjas, vanas lossis, elas õel lord, kes oli perekonna pea, et see perekond oli vana, et ta hulgas oli olnud suuri sõjamehi, meremehi. Olla Byron tähendas ületada salapärase omadusega neid tugevate jalgadega, rahulikkude vanematega väikseid poisse, keda ta kadestas. Kord, olles pildunud lindu kiviga, tabas ta väikest tüdrukut. See puhkes nutma. Ta hetki sundida teda andeks paluma; ta sattus ühesse oma vaiksesse raevu. „Kas sa tead



André Maurois.

et ma olen Byron'i poeg?“ Tund hiljem tuli ta ise ohvrile kompvekke tooma.

Kui ta oli neli aastat ja kümme kuud vana, saadeti ta Bodsby'ks nimetatud härra Bowers'i kooli, mis asus mõne sammu kaugusel ta kodust ja kus pansion oli viis šillingit veerand aastas. See kool oli räpane, madal tuba, põrandaga, millesse aeg oli uuristanud augud. Lapsed õppisid siin lugema ühesilbiliste sõnadega raamatust: „God made man — Let us love him...“ Väikene Byron, kel oli mälu, teadis peagi peast esimese lehekülje ja teatas, et ta oskab lugeda. Ta ütles ema ees väikese värsikese üles ning see oli suur menu, kuid kui ema pööras teise külje, algas ta uuesti: „God made man...“ Kahjuks oli sisu teistsugune ning kannatamatu proua Byron andis pojale kõrvalopsu. Bodsby juure tagasi minnes, õppis ta: „God made Satan — And Satan made sin...“ Põneldi palju saatanaast ja patust nois šoti kooles.

Bodsby teaduse näides mitte küllaldasena, proua Byron laskis oma pojale anda eratunde kahe kolledži õpetaja poolt. Üks oli Ross, hella käitumisega väike õpetaja, kes pani last tegema suuri edusamme ning istutas temasse kire ajaloo vastu. Ta teine õpetaja oli melanhooline noormees, keda pea hüüti Patersoniks; see oli kingsepa poeg, hea la-

dina keele tundja. Temaga algas Byron ladina keele õppimist ning jätkas oma usu- list kasvatust, sest Paterson oli, samuti nagu May Gray'gi, vali presbüterlane. Kahtlemata kohandas ta nii hästi kui suutis lapse arusaamisvõimele kalvinistliku doktriini, mis oli tema oma. Me oleme rikutud sündimisest saadik, sest pärispatt on meie osa. Teatud inimesed, kui nad on ühenduses Kristusega Püha Vaimu kaudu, võivad jõuda pühale elule; need, kes ei ole peastetud, on määratud igavestele karistustele. Pühast Vaimust osasaamine oleneb jumala valikust, kes on määranud ette ühed igavesele elule, teised igavesele hukatusele.

See pani selle seitsmeaastase lapse sügavasse mõtiskelusse. Kas oli tema äravali- tute või hukkamõistetute hulgas? Kindlasti olid Byron'id ja Gordon'id, nii vägivaldsed, peaaegu kõik hukka mõistetud. Tema ise tundis endas tõusvat äkilisi, tahtmatuid vihapu- hanguid; veri kerkis tal näkku ja hetkel ei teadnud ta enam, mis ta tegi. Võib olla oli see kurivaim, kes teda valdas? Ometigi tun- dis ta end teisel hetkeil nii õrnana, nii heana. Kõik see oli kohutav. Kuid kas oli see tõsi?

Hoolimata oma vaesusest, proua Byron oli võtnud endale laenukaardi Brown'i lugemisa- saali. Ta poeg palus teda härdasti tuua talle kõik rooma, kreeka ning türgi aja- lood. Ta luges ka mõnusa hirmuga „vana- isa laevahuku" lugu. Vabatahtlikud harju- tasid platsil. Ta esimesed unistused olid sõjaväelisest kuulsusest. „Ma tahaksin, ütles ta, kord koostada ühe ratsaväe rügemendi. Ma rõivastaksin oma mehed mustasse ja annaksin neile mustad hobused. Nende nimi oleks Byron's Blacks'id ja nende vägi- teod oleksid kuulsad.

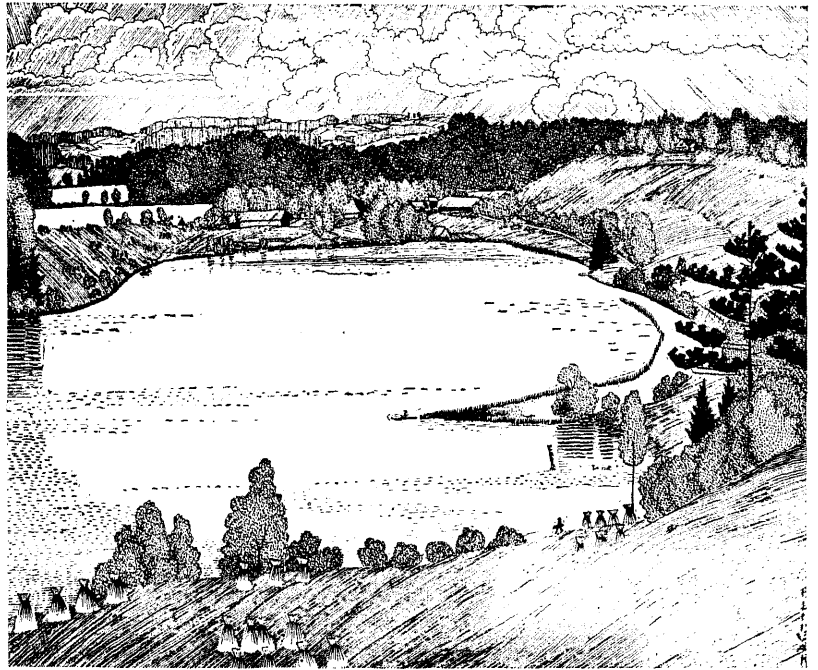
Aastal 1794, proua Byron, olles kord tee- veel oma naabrite juures, keegi küsis talt, kas ta teab, et lord Byron'i poeg on surnud. Ta kihvatas. Oli üllatav, et nii noor mees oli surnud, kuid peaaegult oli uskumatu, et ta poeg oli saanud tiitli, Newstead'i, pere- konna kõigi varanduste pärijaks, ilma et ükski oleks mõelnud talle sellest teadus- tada. See oli siiski õigus. Lord Byron'i poeg oli surnud Korsikal, Calvi piiramisel. Kap- teni poja ja peeriau vahel oli vaid poolhull vanamees, kes pidas Newstead'i järvel me- revõitlust oma teenri vastu või, lamades kõõgi põrandal, sundis kilke jooksmas. Päri- ja ema kirjutas proua Leigh'ile valju kirja, et protesteerida kohtlemise vastu, mille talle oli lasknud osaks saada perekond. Milline alandus, saada võõrastelt teada sellise uu- duse. Lord Byron ei võinud nüüd muud teha, kui aidata perekonna tulevase pea ema anda sellele kasvatus, mis vastaks ta seisukohale. Kuid lord Byron oli mees, kes tundis julma lõbu, mõeldes „sest väikesest Aberdeen'i poi- sikesest", kes lombakana ning vaesena ootas ta surma. Ta ei vastanud küsimustele ning jätkas metsilku meetodiga Byron'ite mõisa ning päranduse rütstamist.

Nii pidi siis proua Byron, raevust hooli- mata, loobuma oma poega aristokraatlikku kooli saatmast ning laskma teda oma õpinguid jätkata Aberdeen'i grammatika klassides. See

oli muide auväärsete traditsioonidega kool, asutatud 1256. a. ja kahtlemata kolme kuningriigi vanimaid. Siin õpiti peaaegu- likult ladina keelt, viis tundi päevas. Opi- lased olid peagu kõik kaunis vaesed, penn taskuraha nädalas. George Byron saavutas siin ruttu suurepärase veeremängija kuul- suse. Ta seltsimehed armastasid teda, ehk ta küll alul oli üllatanud neid oma hellatun- delise ning ägeda iseloomuga. Kolledži ukse- hoidja ajas sageli seda punaste juustega ning punase vestiga väikest poisikest taga, kes tuli teda longates narrima. Linnainimesed hüüdsid teda „Proua Byron'i väikeseks lom- bakaks paharetkiks". „Väga haarav poisike, ütles üks ta õpetajaist, kuid raske juhtida." Oma vigastusest hoolimata oli ta väga julge, „ikka palju enne valmis hoole jagama, kui neid vastu võtma". Kuigi ta jalad väsisid kiirelt, oli ta õppinud võideldes kaunis kaua vastu pidama, seistes jalapõidadel. Kord oli keegi poiss teda haavanud; silmapilkne võit- lus olles osutunud võimatuks, töötas väike Byron haavajale, et ta ta kätte saab. Järg- misel nädalal peatas ta teda tänaval ning pekis ta kavakindlalt läbi. Kui ta koju jõudis, küsis May Gray talt, mispärast ta hingeldab, ta vastas, et ta oli pidanud ühe töötuse pidama, seepärast, et ta on Byron ja et perekonna lipukiri on C r e d e B y r o n . Väljaspool kooli võttis ta kirjutuse ning prantsuse keele tunde, ilma suurema eduta. Kuid ta luges palju rohkem kui ta seltsi- mehed. „Mind ei nähtud kunagi lugemas, vaid ikka ringi uitamas, koerustükke tege- mas ning mängimas. Tõsi on, et ma lugesin süües, et ma lugesin voodis, et ma lugesin tundidel, mil keegi ei lugenud, ja et ma olin lugenud kõik, mis oli võimalik olnud lugeda viiest aastast alates." Piibel oli äratanud te- mas harrastuse Idamaa vastu ja ta armastas eriti „Tuhat ja üht ööd", parun de Tott'i mä- lestusi oma saatkonnast Türgimaal, lady Ma- ry Wortley Montague'i kirju ja dr. Moore'i „Zeluco'd".

„Zeluco" oli moodne romaan, mille kange- lane oli rohkem kui ühe unetu öhtu kestes erutanud George Byron'i. Nagu temagi oli kaotanud Zeluco oma isa juba lapsepõlves. Orvana muutus ta „süttivaks nagu püssirohi, pildudes raevuvälke vähimalgi väljakutsel". Zeluco kasvas taltsutatud varblast, armas- tas teda, ja tappis ta siiski ühel päeval. Lõ- puks, Zeluco, saanud meheks, kägistas oma enese lapse. See lugu hurmas Byronit ning tegi ta rahutuks. Ta kartis olla Zeluco-ta- oline ja ta nautis seda kartust. Mõned Gor- don'eist olid olnud samasugused kohutavad ebardid nagu Zeluco.

Kui saksa keele õpetaja oli lasknud teda lugeda Gessner'i „Aabeli Surma", oli ta rõõ- mustanud siin jälle leida seda tumedat Kaini lugu, mis teda painas. Väikene õiguse- näljane aju kahetses neetut. Mispärast oli jumal lubanud, et Kain tappis oma venna? Mispärast lubas jumal, et George Byron'il oli vahel himu olla julm, jumala- vallatu? Ta mõtles põrgu punastele lee- kidele. Tal oli elav kujutelm. Koolis kuu- lasid teda seltsimehed meeeldi improvisee-



P. LIIVAK
„PÜHAJÄRV“

rivat lugusid, mis ta ammutas oma lugemist. Talveti, kui lumetuisk sulustas õpilased juhusliku varju alla, jutustas Byron „Tuhandest ja ühest ööst“ ning ta sõbrad unustasid külma.

Aastal 1796, peale sarlaki palaviku, viis ema ta kusagile tallu veetma mõnda päeva. Ta armastas sinisesse vett haihtunud mägesid, Dee' oru ning Loch-Na-Gar'i mäetipu metsikut ilu, mille hari ilmus vahest üle valgete lumepilvede. Talle meeldis hulkuda imeilukujuliste kaljude vahel, koskede jalal, hüpates oma raskel sammul, ning lastes endale jutustada salkade juhtidest, oma esivanemaist. Ta ise oli tol korral rõivastatud mäeelanikkude ruudulise mantli ning mütsiga. Ta tundis end väga šotlasena. Lapselik armastus kellegi taluniku tütre vastu köitis teda selle oruga. Seda, keda ta armastas, hüüti Mary'ks; tal olid pikad kuldsed lokid. Ta tundis tüdrukuga juuresolekul õrna, tugevat liigutust. Ta meelus, samuti nagu ta tundlikkus, oli varaküps ning tugev.

Ta oli avastanud juba üheksast aastast peale, et võib leida lõpumatut õnne kellegi ligiolekust. Kui ta tuli Aberdeen'i tagasi, armus ta oma nõbusse, Mary Duff'i, päikelpruunide silmadega, nugispeaga väikesesse tüdrukukesesse. Ta imetles ta näojooni; ta ei võinud kujutleda midagi ilusamat. Ta armastas temaga jalutada, istuda ta kõrval, teda hellalt kallistada. Ta mõtles vaid ainult sellele näole, oma nõbu kleitidele; ta ei maganud enam seepärast; ta rääkis vaid Mary Duff'ist. Kui ta ei olnud temaga koos, piinas ta ema, et see kirjutaks Mary Duff'ile ja armastus andis niipalju jõudu sellele lapsele, et tahes-tahmata, kehitades õlgu, Catherine Byron muutus oma poja sekretäriks.

Ah! Kuis oli ta kirglik ning häbelik. Kui ta mõtles oma lõnkavale jalale, oma hüplevale

käigule, tundis ta end naeruväärsena, häbitatuna. Ta oleks tahtnud end peita, ära kaduda. Sentimentaalne, unistaja, muutus ta korraga, ilma näilise põhjusega, peruks. Vahel, pika vaikimise järel tegi ta järsu liigutuse, mis näis seletamatu. Kord, laua ääres, haaras ta noa ja surus selle nii tugevasti oma rinna vastu, et ema ära kohkus. Nende hooegade põhjused olid seda raskemad aimata, et tal oli vihakandev mälu ja et ta kaua toitis oma kättemaksuviha. Raevuhoo lähtekohaks oli sageli mõni nädalat vana sündmus.

Aastal 1798, kui ta sai kümneaastaseks, saabus ühel päeval Newstead'i käskija surmateade. Õel lord oli lahkunud maa pealt. Missugusesse põrgulikkude asukohta? Väike George Byron sai kuuendaks lord Byron'iks. Ta oli koolis kui teade saabus. Õpetaja, olles kahtlemata saanud teate proua Byron'ilt, laskis ta kutsuda, andis talle kooke, veini ja ütles talle, et kuna ta kallis vana-onu on surnud, tema on nüüd lord. Vein, biskviidid ja õpetaja aupakklik toon andsid talle kõrge arvamuse oma uuest tiitlist. Öhtul, koju minnes, jooksis ta peegli ette ja küsis emalt, kas ta märkab temas mingisugust vahet, sest tema ei taju mingit. Järgmisel hommikul, koolis, õlgkatuse all, kui õpilaste nimed ette loeti, õpetaja, vaadates talle otsa, ei hüüdnud teda enam „Byron“, vaid „Domine Byron“. Ta polnud suuteline vastama „Adsum“ ning uppus pisaraisse.

Oli vaja nüüd lahkuda Aberdeen'ist, et minna pärandust vastu võtma ning sügisel 1798, proua Byron, ta poeg ja May Gray sõitsid Newstead'i. Enne ärasõitu proua Byron müüs oma mööblid ära; noore paruni ema kogu mööblid andsid seitsekümmend naela, seitseteist šillingit ning seitse denjeed.

Tõlkinud Arma Kristjuhan.



A. STARKOPF

„RELJEEF“

KUTSUMUSRETK

AGO JÖGER

*Me tuleme, tuleme ööde nões,
aovalges laulus nii karmis.
Me tuleme hommiku siiras tões
ja koidu purpurses sarmis.*

*Veel puhkad sa jõudu, noor kotka poeg,
pea elu tuleb ja käed su meeste võitluisse tõstab;
pea elu tuleb su unelmi
ja nooruse ilusal tunnil.*

*Kui ka tumestub taevas, hall algav on päev,
tuikab süda nii võimsasti kaasa.
Pea tõstame ühiselt töötava käe,
kerkib laevu ja langeb vaid — laasta.*

*Ja laevad, nad merele sõuavad siis,
tuul kotkatiivul neid kannab,
Me hümniks on lainte ja tormide viis,
töö võitluse rõõmu meil annab.*

*Ja silmis meil särab vaid pühapäev
täis kuldsete viljade sära.
Rõõm väsinud liikmeist meele jääb
kui sügis viib põldelt meid ära.*

*Ja kohab me hinges veel püha hiis
rahva muistetest kangelasajust,
Nii vägev kui meri, too vabade viis.
mis kannab meid tormes ja rajus.*

*Nii tuleme, tuleme ööde nões,
tuleme varase hommiku hallas.
Me tuleme nooruse tormises tões —
ja maailm meil valla! —*

*Sest tõuse, noorus, sind ootab su tee,
su rahvas see kutsumus kajab,
me arm, me päiksene kodumaa,
Su südameaatetuld vajab. —*

*Sest tõuse, noorus, ja kanna tuld!
— Tuul ründab maad Idast ja Läänest —
väest võõrast ei sigi siin sõmera muld
vaid e e s t l a s e vere häälelt. —*

*Kas oled sa naine või oled mees,
meid vanne see ühine köidab. —
Me tuleme nooruse tormises tões
ja aates, mis tõuseb ja võidab! . .*

Meie, tänapäeva inimesed, oleme pidanud rajama oma teed läbi elu järskude languste ja tõusude, läbi mitmete ohtude ja katsumiste. Lühidate aastate jooksul on olnud palju muutusi nii ühiskondlikus elus kui ka iga üksiku elutingimisis. Järskude kallakutega ja siia-sinnaheideldes on arendatud oma olemist siin tuulisel paigal — Läänemere rannikul. Majanduslikud ja poliitilised mured ja huvid lainetasid kõrgelt, ja meie neljasaja-aastane raamat jäi ses lainetuses mõnel ajal ja mõne inimese silmapiirist kaunistesti kõrvale.

Kui elame igaüks oma elu, kanname südames oma muresid ja meil tihti ei jatku aega ega pilku oma kaasinimese või ka elu üldise vooluse nägemiseks, siis juubelpäevadel, tuttavate sünnipäevadel haaratakse meie tähelepanu taas asjade juurde, mis säält vahepeäl kas koguni välja või taamale libisenud. Üheks seesuguseks heledaks ja õigel ajal tulnud sünnipäevaks oli meie Raamatu-aasta. Ta seadis raamatu aukohale, pani liikuma mõtteid ja tegusid meie algupärase loomingu ümber, äratas inimesi kodumaise kirjanduse lähemale mõistmisele ja asus hoolitsema selle eest, et meie raamat leiaks tähelepanu ja levikut, mis kohane kultuursele, põhjamaiste rahvaste perre kuuluvale eestile.

Nüüd on raamatuaasta lõpnud.

Kuid nagu lõpeb sünnipäev, kuid ei lõpe seega veel elu, nii tohiks Raamatu-aasta olla vaid juubeliteatuseks ja lähtepunktiks, kust heidetakse pilk tagasi meie raamatu pikale eale ja neljasaja aastasele raskele arenemisteele, ja kus seatakse üles uued tähised uuteks tegudeks — järskukallakuliseks kultuurseks tõusuteeks, tuleviku vajadusteks ja tegudeks.

Jälgides meie rahva minevikku ja ta tulekuteed vabade, kultuursete rahvaste perre kindlameelse riikliku organisatsioonina, peame tunnistama, et meie vähearvulisuse juures ei ole randme jõud olnud seks püsivaks ja kandvaks aluseks, mille abil oleme jõudnud praeguste olukordadeni. Kül-

lap siin on olnud suuremaks tungiks ja võitlusjõuks nii aktiivse kui passiivse võitluse ajastul meie sisemine jõud — rahva vaimsus. Ja eks see jõud ole tulevikuski seks baasiks, millele tugeneb meie vahvus, meie viisadus, meie väsimatu edasipüüdmine kord omaks võetud tähiste poole. Ja kui raamat on just vaimsuse kandja, siis on esmajärguline nõue rahva tuleviku nimel: tihendada kontakti raamatuga kui vaimsuse kandjaga ja elupinge kujundajaga. Raamatud kui vaimuvalguse tunglad viia igasse metsanurka, igasse tarre, iga katuse alla, iga eestlase otsemasse lähedusse, olgu see siis kodumaa piires või üle mere, kus asub kodumaalt välja rännanud rahvaliidmeid. Viimastele on eesti raamat suurimaks sidemehoidjaks emamaaga, sest raamat kannab nendele võõrsile kätte selle elu ja need pakitsused ja käärimised, mis leiavad aset meie rahva hinges ja on loova vaimu kaudu leidnud trükiraamatus selginenud kujutamist.

Nii on selge, et Raamatu-aastaga ei lõpe ega tohi lõppeda raamatu-aastad.

BETTI ALVER

Aimus

*Wõib olla, et kottas
on arenend fonnast,
ja tiitides kroosuwad
muistsed madonnad.*

*Näe: kiwifest koopast
magaja tadund —
filmade wosworit
läigatab madu.*

*Warjude lainetust
kustub ja helgib,
hämaraft tõusewad
metstid nelgid.*

*Punase õie
mä kiwidelt murran
ja nutan, et eales
pote wõimalit surra.*



A. LAIGO

„ARTISTI PEREKOND“

Nad järgnevad ja peavad järgnema üksteisele. Ikka edasi, ikka intensiivsemalt. Juubeli-aasta võiks ja jaksaks siin olla vaid teatavaks suunanäitajaks teatavaks alusmüüriks, millele nüüd ühise pideva aktsiooniga asutakse ehitama meie rahvuskultuurilist hoonet.

Politiilised heitlused on möödunud. Ja taplused maa piiridel. Vähemalt sedapuhku on see nii. Seega on nüüd õigem ja kohasem aeg kui kunagi anda täie südidusega oma poolehoid ja kaastöö kultuurilisteks üritusteks. Läbi käidud tee kohustab seks, kui tahame olla oma rahva minevikule ja visale püüdlikkusele väärilised järeltulijad.

Veel enam kohustab seks aga tulevik.

Palju on tehtud, kuid palju on veel teha. Ja väejooksik on see, kes paneb raamatu-aasta lõppedes oma käed rüppe ja loodab, et teised võitlevad temaga eest. Et teised hoiavad vabad maa piirid oma verrega, teised hoolitsevad maa sisemise hääolu eest! Teis-

te käed ärgu väsigu ka vaimuvalguse ja kultuuri tungla kandmisest kultuurse tõusu ja täienemise teel! Meid pole palju ja voolus on vast siis tugev, kui kõik, kogu rahvas tõmbab kaasa.

Siin on eestvedaja ja tulesüütaja ülesanne just noortel!

Noortel on enam päalehaku, enam üritusejulgest, muist muredest vabam süda. Päälegi on maa ja rahva tulevane olukord just noorte mureks, sest eks siis, kui vanemad tegelased kustu, võta nemad üle nii päranduse kui ülesanded ja seepärast küsitagu juba varakult, millisen tahtetakse näha oma tulevast kodu ja kodumaad? Ja tuldagu tegudega ligi ühiste eesmärkide teostamiseks.

Elu läheb edasi. Meie läheme edasi. Ja raamatu-aasta ülesanded lähevad edasi. Haaratagu neist kinni meile omase jõulikkuse ja visadusega. Tehku noored eesti kultuuri ja eesti raamatu küsimuse omale südameasjaks. Töö seisab ja ootab ees. Ja selle taga meie parem tulevik.

Kas üksikisiku huvid on vastolus rahva üldhuvidega?

Major P. VILLEMI

Leidub isikuid, kes püüavad väita, et üksikisiku huvid on kindlasti alati vastolus rahva üldhuvidega. Sellest peaksime tegema järelduse: kõik, kes mõtlevad ja teotsevad isiklikkudes huvides, töötavad rahva ja seega ka riigi huvide vastu.

Et mainitud küsimuse nii või teisiti tõlgitsemine omab suurt tähtsust noorsoo kasvatustöös, siis peatuksime selle juures veidi lähemalt. Kõigepealt püüaksime selgitada, missugused huvid normaalselt on üksikisikul ja missugused rahval ning rahvusriigil.

Me tunneme inimesi väga erineva huvipiirkonnaga: ühed säevad oma eesmärgiks materjaalsete varade kogumise, teised tunnevad rahuldust kirjanduslikust või kunstilisest loominguist, kolmandad jumaldavad lihaste tugevust ning füüsilist jõudu ja osavust, neljandad loevad oma ülilmaks kohustuseks teotsemist rahva ja riigi huvides, mõned näevad suurimat õnne isiklikkude lõbude ja kirgede rahuldumises, üksikud omavad otse haiglast igatsust võimu ja kuulsuse järele jne. Seejuures huvi võib kanda kas objektiivset või subjektiivset (praktilist) ilmet ja selles võib pääseda domineerimisele kas isiku tunde- või tahtemaailm. Isiku huvialast oleneb suuresti ka tema tegevus ja ülalpidamine. Võime isegi nentida: isiku huviilad, selle sügavus, tugevus ja püsivus on tema kandja väärtuse hindamise üheks põhialuseks.

Iga elujõulise rahvuse eesmärgiks harilikult on: signineda, areneda ja tugevneda ehk panna end maksma. Samad huvid on omased rahvusriigile.

Sigivuse küsimus esimesel pilgul näib olevat vastolus üksikisiku kitsarinnalise huvipiirkonnaga, kuna laste kasvatamine nõuab väga palju vaeva ning hoolt ja majanduslike tasuvusele ei saa siin loota kuigi palju. Vanemad tavaliselt ei raja oma elu laste toetusele, vaid nad püüavad ise kõigiti toetada isegi oma täisealisi lapsi. Kui vanaisa istutab noort õunapuud ja seda vaatab pealt poisikene pojapoeg, siis õunapuue istutaja ei mõtle niivõrd isiklikule kasule, kui et ta vaimusilmaga näeb oma töövilja maitsemas täisealist pojapoega perekonnaga, kes vahest tänutundes tuletavad meelde juba mulla põues puhkavat vanaisa. Õige istutaja ja külvaaja tunneb sügavat hingelist rahuldust, kui ta võib oma järeletulijaile pärandada

palju ilusat ning väärtuslikku. Nii näeme, et laste kasvatamine võib olla kokkukõlas vanemate huvidega — peamiselt nende moraalise rahuldustunde näol. Seega selles punktis isiklikud ja üldrahvuslikud huvid võivad ühtuda.

Nii füüsilisel, majanduslikul kui kultuurilisel alal edasijõudmine nõuab igalt inimeselt suurt ja püsivat tööd. Seejuures määratavaks tõukejõuks kultuurialal endalaendamisele on inimeste majanduslikud huvid — suuremate teadmiste ja oskustega loodetakse saavutada paremaid ning enamtasutavaid töövõimalusi. See endalaendamise alal tehtud positiivne töö esineb ühtlasi rahvuslike huvide taotlemisena, eriti kui see on kantud rahvuslikust vaimust. Näiteks kui kirjanik pühendab kogu oma hoole ja tahte rahvuslike huvide teenistusse ja pakub rahvale oma loominguist midagi väärtuslikku ning kasvatavalt mõjuvat, siis hetkel majanduslikult ta võib-olla küll ei teeni nii palju, kui vahest labaste vemmälvärsside sepitsemisega äride reklaamimiseks või muuks vahetult tulutoovaks otstarbeks, kuid lõpuks on siiski ta hea nimi ja ka majanduslik seisund enam kindlustatud. Ja kui rahvas ning riigi valitsevates ringides ikka enam ja enam lõõb läbi see tundmine, et rahvusriiklikkudes huvides enastohverdavalt töötajatele tuleb osutada enam vastutulelikkust, siis lõpuks tasutakse nende töö ka materjaalselt, kuid veelgi rohkem moraalselt.

Põllumees, kes harib ja seemendab oma põldu korralikumalt, lõikab tavaliselt ka paremat saaki, mis on nii põllumehe isiklikkudes, kui ka üldrahvuslike huvides.

Oma rahva ja riigi huvides isikliku varanduse ja elu kaalule panemist väga paljud loevad isiklikkude huvide vastu käivaks. Öeldakse: „Mis kasu on mulle rahva heast käekäigust, kui selle saavutamiseks pean riskima või jätma oma elu ja varanduse!” Ent on ka teisiti mõtlejaid ja teotsejaid. Näiteks kas või üks meie suuremaid organisatoreid vabadussõjas — Joh. Pitka. Ta polnudki elukutselt sõjamees, kuid tulisest isamaarmastusest aetuna ta mitte ükski ei rakendanud kogu oma varanduse ja tööjõu meie rahva vabaduse kaitsmise ülesanneteks, vaid ta mitmel puhul sõitis ka isiklikult soomusrongil rindele võitlema vaenlase vastu



P. CÉZANNE

„MAASTIK“

ja isiklikult, väga rasketes ning ohtlikkudes olukordades, palju kordi juhatas dessandi saatmist vaenlase seljataha.

Kui nüüd küsiksime härra kontradmiral J. Pitkalt ja paljudelt, paljudelt, kes pannud oma elu kaalule meie rahva vabaduse ning riikliku iseseisvuse eest, et kas nad kahjatsevad oma tegevust ja loevad seda isiklikkude huvide vastu käivaks, siis, usun, saaksime peaaegu eranditult eitava vastuse. Nad on võtnud meie rahva vabadust oma südameasjaks ja selle saavutamise oli neile suurimaks tasuks — kõigepealt moraalselt, kuid ka materjaalselt. Enamik vabadussõjas ennastohverdavalt võidelnuid võib nüüd maitsta oma töö vilja — neil ei tarvitse tunda võõra rahva surve all elamist ja ka majanduslikult on paljud neist rahuloldaval järjel. Usun, et enamik nendest on veendumusel — parem surra kui häbistavalt võõra võimu all vaevelda. Sügavhingeline isamaalane võtab isegi isamaa huvides auga langemist isikliku huvina, ühtlasi suurima kohuse-täitmisena oma rahva vastu. Surema peame ju kõik — üks varem, teine hiljem. Eks ole aga selles omajagu suurust ja igavest elu järeletulevate põlvete

austava mälestuse näol, kui oled langenud auga oma kõrgeid kohustusi täites.

Kõigil elujõulistel noortel on kujunenud vaade, et peab mõtlema ning teotsema olukorra kohaselt isiklikkudes huvides, muidu sind kasustavad ja tallavad jalgade alla teised. Kui niisugusele alles arenemisel oleva maailmavaatega inimesele autoriteetlikult poolt väidetaks, et isiklikkude huvide taotlemine on kindlasti ja alati vastuolus rahvuslikkude ning riiklikkude huvidega, siis sellega süvendame kuulajais mõtlemisviisi: „Ma ei suuda täielikult salata maha isiklikke huvisid, järelikult minust ei saa kunagi rahvuslikkudes ning riiklikkudes huvides töötajat.“ Säärase „selgitustööga“ meie aitaksime kasvatada rahvuse ning riigivaenulist elementi. Kui meie aga suudame oma arenevat noorsugu kasvatada vaimus ja äratundmises, et moraalselt tasu tuleb lugeda suuremaks materjaalsest ja et targasti ning ka isiklikkudes huvides ettenägelikult toimib see, kes alati oma isiklikud huvid viib kokkukõlla rahvuslikkude huvidega, ja et isegi vajaduse korral isamaa huvide eest oma elu jätmise pole isiklikkude huvide vastu, siis sammume parema tuleviku poole.

Noorte kasvatuses

(Järg)

Leidub vaid üksikuid arendatud ja arenenud tüüpe, mis aga põhjenevad peamiselt teatud talendile, kas muusika-, huuletuse, kõnelemise, laulu, jne. talendile.

On hakatud arendama ühekülgeid rekordivõimeid, nagu mitmesugustel spordialadel või teadusealadel.

Universaalsest intelligentsi- ja karakteriküllase inimese üldulatuslikust ettevalmistamisest pole veel juttu. Sellest ongi tingitud, et maailm on täis inimesi, kes nagu suured lapsed, püüvad veel eeltähendatud vaimse arengu teises astmes, kus ta pilk on suunatud küll ümbrusele, kuid ta tegeleb enese minaga. Ta mina on a ja o. Kõik see, mis väljaspool ta mina, on talle nagu vastuoluline. Ta on alalises konfliktis kõigi nähetega. Ta ei taha tunnustada autoriteeti ega pea lugu oma kaaskodaniku aust ja heast nimest. Loogiline mõtlemine pole suutnud tas vältida tundeid, criti instinkti. Illusoorne fantaasia pole veel maad annud kombinatoorsele. Kõigi nähete seletust otsib ta ikka väljastpoolt, oma ümbrusest, mitte aga enesest.

Kuna aga vaimne kultuur ja tsivilisatsioon ning rahvaarvu suur juurekasv sunnivad inimesi paratamatult lähedalt olema koos, üksteist suuresti usaldama ja looma mitmesuguseid vahekordi, et tsivilisatsioon, masin, kapitalism on annud inimese käsutusse võimsad tööriistad ja abinõud, mis võimaldavad väikesel inimgrupil taotleda isiklike hüvesid suurte hulkade arvel, ilma et neil hulkadel võimalik oleks midagi enesekaitseks legaalsel teel võtta ette, et kool on toitnud inimest ainult empiiriliste teadustega, jättes paratamatult kõrvale harmoonilise ja sihikindla intelligentsi ja karakteri arendamise, ja et kool on annud inimese käsutusse niisuguse võimsa tööriista, nagu seda on kirjaoskus, kuid on jätnud õpetamata, kuidas seda kirjaoskust kasutada oma kaasainimese suhtes, siis on terves maailmas konfliktid, siseriiksed ja rahvusvahelised, revolutsioonid ja mõistusele haaramatud aineliste ja vaimsete väärtuste hävitamised, ühel ajal nälg ja toidu üleküllus, tööpuudus ja töö üleküllus, kulla puudus ja kulla üleküllus, nõue vabadusele, demokraatialle, samal ajal sellest tüdinemine ja selle eest põgenemine kas diktatuuri või monar-

Dr. V. JOHANSON

hiasse. Ühe moraal on teisele ebamoraal, ühe kõlbluse ja ilutunne on teisele mürgiks. Kõiki neid nähteid ei saa seletada nii lihtsalt, materiaalselt, majanduse kriisiga, kiriku- või usuefu lodevusega või üksikute võimsate isiksuste masside kurjasti kasutamisega, ka loodusnähetega või päikeseplekkidega mitte.

Oleks ekslik arvata, et ühes meiega kogu maailm kannatab ainult majanduskriisi raskuste all, mis tekkis pärast maailmasõda.

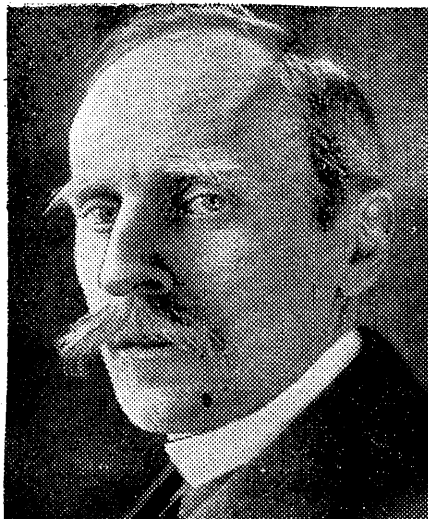
Maailmasõda põhjustas kõigepealt vaimse revolutsiooni plahvatust, ja seda ennenägematul ulatusel ühekorraga. Suured maailmariigid lagunesid ühel hoobil ja nende senine hiilgusustus vaimsest pingest tingitud plahvatuses. See tekitas revolutsiooni, segadusi, ümberorienteerumisi. Üle öö oli kogu maailm täis uusi riike. Kõikjal uued ideed, sihid suunad, juhtimisel uued inimesed sootu erilistest elutingimustest.

See vaimne murrang, hingehäiretest tingitud revolutsioon, see suur murrang maailmarahvaste saatuse käigus ei ole veel möödas ega ka mitte vaibus, vaid see on alles oma esimese koidiku tunnil, on alles algamas. On nii algamas, et sellest on haaratud ka kõik need maailma rahvad, kes aastatuhandeid on viibinud n. ö. varjuunnes (India, Hiina, Jaapan, Aafrika, Lõuna-Ameerika).

Vaimne murrang paiskas segi muidugi ka majanduse ja seda mitte ainult produktiooni- või liiklemistehniliselt, vaid peamiselt süsteemilt. Ja see alles ongi meile tuntud suur majanduskriis kui vaimsest murrangust tingitud kaas- või järelnähe.

See kõik on inimeste eneste kätetöö, nende inimeste kätetöö, kelledest paljud on mõtlemise ja tahtvaesed, kes omis toiminguis ja mõtlemissuunas toimivad tsentrifuugidena, otsivad tõesid ikka mujalt, kuid mitte enese juurest. Tõelikult peitub see igas isikus eneses, sest kus saaks see siis peituda mujal, kui mitte seal, kus tõde sünnib. Tõde sünnib vaimuilmas ja on kõrgeim vaimne väärtus, mitte materjaalne.

Nii näemegi kultuurrahvaid intensiivsemalt kui kunagi varem otsimas lahendust ja suund on kaldumas tugeva intelligentsi- ja karakteriküllase isiksuse kasvatamise poole. Seda saab teostada aga ainult noorsoo kasvatamise teel.



Romain Rolland 70-aastane

J. SINIMÄE

Kultuurmaailm tuletas neil päevil meelde ühe suurema kirjaniku 70 aasta sünnipäeva. See on Romain Rolland, prantsuse silmapaistvam kuju sajandi vahetusel. Mitte üksinda kirjanik, vaid samavõrd või rohkemgi humanist ja idealist, kelle kuulutatud mõtted ja tõesed marurahvustlusest ja rahvaste vihavaenust hoolimata on leidnud teed üle igal kombel suletud piiride.

Kätte on jõudnud n. n. noorsoo-
sajand, noorte kasvatusesajand.

Selle põhjendangi ma oma ütelist eelmisel korral, et noor mets mühib küll võimsalt, kuid ta kohinas kuulub igavuse haigutust, kaebust elu sisu puudusest, tundub koguni nooruse väsimust ja veel enam — kaebust tööpuudusest. See ei ole enam terve noormetsa elurõõmus ja võimas kohin, vaid haiglane ohkamine. Noorsugu ohkab kasvatuses puuduse pärast. Vaadeldud selle, mida inimeses kasvatada, piitame vastata teise küsimuse:

Milleks neid omadusi arendada? Isamaalus, haridus ja töö olgu iga noore ja tulevase riigikodaniku ülimaldseks vooruseks. Järjekohalt tuleb neid arendada.

(Järgneb.)

R. Rolland on sündinud 29. jaanuaril 1866. a. Clamecy's, Prantsusmaal. Nooruses huvitatud muusikast sai ta 1903. a. muusikaprofessoriks, kuid loobus kümne aasta pärast õppetegevusest ja pühendus täielikult kirjandusele. Selleks ajaks oli ta lõpetanud suurromaanid Jean Christophe I—X (1904—1912), milles ta jälgib ühe isiku arenguteed ja selle võitlusi materjaalsete ning vaimsete raskustega. Kogu sajandi vahetuse Prantsusmaa kajastub selles nähtuna kritiseeriva silmaga.

See ja teised tema romaanid leidsid välismaail enne tunnustamist, kui kodumaal. Prantslased ei võinud taluda autori leplikkust ja suurt ligimesearmastust. Sõja algades 1914. a. pidi kirjanik koguni pagulasena kodumaalt lahkuma. Ta siirdus Helveetiasse ega pole säält enam tagasi pöördunud.

Viimastel aastatel on ta ikka rohkem sümpatiseerinud kommunistidele nagu paljud teisedki nimekad prantsuse kirjanikud. Hoolimata sellest, meile võõrast sümpaatiast, peame meiegi tunnustama tema idealismi. Tema teostes valitsev ideeline külg ei jäta iialgi külmaks. Selles on nii palju arvustavat ja paljastavat, et sunnib tahes-tahtmata lugejat sügavamale järelemõtlemisele.

Eestikeeles on R. Rollandilt ilmunud: Tolstoi elu (1928), Beethoven (1931), Michel Angelo (1931), Noored armastajad (1935) ja Colas Breugnon (1935).

Tänapäeval, kui maailm on jälle täis relvatäinat, rahvad tõusmas rahvaste vastu, iga rahvas on jumal ja teised orjad, võiksime suure prantsuse teoseid lugeda veelgi järelemõtlikumalt. Võib olla tuleb uuesti aeg, mil autor võib korrata Colas Breugnoni uue trüki eessõnas 1918. a. lausunud sõnu: „Ma usun, et kuulsusrikkad, vaese omaks pekstud Euroopa rahvad leiavad oma külgi hõõrudes mõndagi mõistlikku mõttest, mida eie tab „meiepoolt talleke hundi ja karjase vahel.“



H U U M O R

Peni nuhk

M. ZOŠTŠENKO

Kaupmees Jeremei Babkinil hingati sisse kallihinnaline kasukas.

Kaupmees Jeremei Babkin kukkus tööna- ma. Kahju hakkas tal kasukast.

Kasukas — räägib — on sindrima hea, ko- danikud. Kahju! Rahast ei hooli, aga pean leidma varga. Sülitan talle vastu nägemikku.

Ning Jeremei Babkin kutsus välja kaela- kohtulise politseikoera.

Ilmub selline inimene, nokkmütsis, pinde- dega ja temaga peni. Selline rohkem muri — pruun, koon terav ja ebasümpaatne.

Inimene tõukas oma peni jälgedele ukse kõrvale, ütles „ps“ ja astus kõrvale. Peni nuusutas õhku, vaatas korra üle rahva (rah- vast muidugi kogunes) ja äkki — vanaeit Fekla juure, viiendast numbrist, läheneb ja nuusutab teda seeliku äärest.

Eit rahva hulka, peni seelikusappa. Eit kõrvale — peni järele. Haaras eide seeliku- äärest ja hoiab.

Eit varises põlvedele agendi ette.

— Jah, — räägib — kukkusin sisse. Ei salga. Ja, — räägib — viis ämbrit sama- gonni — see on nii. Ja aparaat — see on

tõepoolest tõsi. Kõik — räägib — on peidet vanniuppa. Viige mind jaoskonda.

Rahvas, muidugi, jahmatas.

Kuid kasukas? küsitakse.

Kasukast, räägib, pole aimu ega tea tead- magi, kuid ülejäänud — see on nii. Viige mind, karistage.

Vanaeit viidi ära.

Agent võttis uuesti oma peni, juhtis ta uuesti ninapidi jälgedesse, ja too lähenes äkki kodanik majavalitsejale.

Majavalitseja kahvatas, langes kokku.

— Siduge mind, räägib, hädad inimesed, klassiteadlikud kodanikud. — Mina, — rää- gib — nõudsin teilt sisse veemaksu, kuid raha raiskasin oma himude rahuldamiseks.

Muidugi, elanikud trüügisid majavalitseja juure, kukkusid siduma. Peni aga vahepeal läheneb kodanikule seitsmendast kambrist.

Kodanik kahvatus, langes põlvili rahva ette.

— Olen süüdlane, — räägib — olen süüdi.

Mina — räägib — see on tõsi, tegin ümber sündimisaasta isikutunnistusel. Minul, rää- gib, täkul, tuleks praegu teenida kaitseväes, kaitsedes isamaad, mina aga elan seitsmen- das numbris ja kasutan elektrivalgust ja teisi kommunistlikke soodustusi. Võtke mind!

Rahvas muutus rahutuks.

— Mis — mõtlevad — kuradima koer see on sihuke?

Ning kaupmees Jeremei Babkin väljahtas silmadega, vaatas ümberringi, võttis taskust raha ja pakub agendile.

— Vii minema, — räägib — oma peni kõralt lauta sigadele. Las läheb kaduma skunksnahka kasukas, räägib. Susi teda söögu...

Kuid peni on juba kohal. Seisab kaupmehe ees ja keerutab hända. Kaupmees Jeremei Babkin läheb verest, eemaldub, peni tema järele. Läheneb talle ja nuusutab kassosse.

Kaupmees hakkas kokutama, kahvatus.

— Noh, — räägib — Jumal näeb tõde, kui on nõnda. Mina, räägib — olen kassi ja koerapoeg ja masuurik. Kasukas räägib, ei olegi minu. Kasuka, räägib, — ma imesin välja oma lihasele vennalt. Valan pisaraid ja nutan!

Rahvas hakkas nüüd kabuhirmus põgenema. Penil pole mahti enam õhkugi nuusutada, haarab kinni kahest või kolmest, kes juhtuvad ette — ja hoiab.

Tunnistasid üles needki. Üks oli kroonuraha kaartidega maha mänginud, teine triikrauaga oma küljeluud silitanud, kolmas ütelnud sellist, et on paha edasigi anda.

Rahvas põgenes. Õu muutus tühjaks. Jäid järele peni ja agent ainult.

Ning äkki läheneb peni agendile ja liputab hända.

Agent kahvatas, põlvitas peni ette.

— Hammustage mind, peni-naiskodanik, ütleb. Mina — ütleb, saan 3 krooni teie lobi ostuks ja võtan kaks enesele...

Mis edasi juhtus — ei tea. Mina lasin õigel ajal varvast.

Vaene Trupikov

M. ZOŠTŠENKO

Teise järku kuuluv kooliõpetaja Ivan Semenovitsch Trupikov siputas kuuesile, kõhatas pihku ja astus argliikude sammudega klassi.

— Jällegi hilinesite? — küsis karmilt korrapidaja koolipoiss. Õpetaja kohmetas ning alandlikult teretades sõnas ta tasa:

— See olenes trammist, teate... ma ei pääsenud trammile...

— Ainult kõnekäänud! — irvitas korrapidaja.

Häbelikult istus õpetaja tooli äärele ja sulges silmad. Imelikud mälestused sumisesid ta peaaigus,

Ta näeb, et ta on ajaloo õpetaja, astub klassi ja kõik õpilased tõusevad viisakalt püsti. Aga tema, Ivan Semenovitsch Trupikov, astub tugeval kindlal sammul kateedri juure, avab päevaraamatu ning... oh, milline valkus tekkis klassi! Ja siis vaatas Ivan Semenovitsch päevaraamatusse ja hüüdis ühe nime.

— Semenov, Nikolai!

Õpetaja võpatas, avas silmad ja sõnas tasa:

— Semenov...

— Mida seal vaja on? — küsis õpilane margialbumit vaadeldes.

— Ei midagi, — vastas õpetaja. — Ma niisama. Ärge pöörake sellele tähelepanu.

— Mis niisama?

— Ei midagi... Tahtsin ainult teada saada, kas noor seltsimees Semenov siin on.

— Siin! — vastas Semenov, mingit marki valguse vastu vaadates.

Õpetaja hakkas klassis edasi-tagasi sammuma.

— Andestage, noored seltsimehed, — sõnas ta, — tänaseks on teile üles antud... see tähendab, ma tahtsin ütelda... et on ettepanek tehtud läbi lugeda endise Aleksander I reformid. Võib-olla, et keegi teist suvatseb jutustada Aleksander I reformidest... Uskuge mind, noored seltsimehed, ma räägin põlgusega keisritest.

Klass naeris.

— Ütlesin seda niisama, — sõnas õpetaja. — Olen ärritatud, noored seltsimehed. Ärge mõistke valesti minu sõnu. Ma ei sunni teid. Ma olen isegi rõõmus, kui teie ei soovi jutustada... Olen ärritatud, seltsimehed...

— Pagan, vaiki ometi minutiks! — kostis nurgast hää. — Tsirtsus kui varblane.

— Vaikin. Vaikin... — sõnas õpetaja „ainult päris tasa.“ Tahaksin täitsa tasa küsida noorelt seltsimehelt Semetschkinilt: milliseid uudiseid leidis ta „Pravda'st“.

Semetschkin pani lehe kõrvale ja küsis:

— Mida see siis tähendab? On see märkus või mis? Teie arvates pean ma lehe kõrvale panema? Selle lehe ära panema? Kas teate ka... Selle eest ma teile veel...

— Ei midagi... Ei midagi. Jumala eest mitte midagi. See tähendab — Jumalast ei ütelnud ma mitte midagi. Ärge mõistke valesti.

Õpetaja sammub ärritatult edasi-tagasi.

— Ära tolkne valguse ees — hüüdis keegi. Seisa tahvli juure!

Õpetaja asus tahvli juure, nuuskas rätti ja hakkas vaikselt nutma.



Kapten A. IRV

oma soomusrongi ees
1919 a. jaan. algul

KAPTEN ANTON IRV

280 lk. 43 pildiga, kaas kahevärviline,
hind 1 kr. 75 s.

Kes aga tasub tellitud raamatu eest enne 10. III. 1936. posti jooksvale arvele nr. 533 P. VILLEMI nimele 1 kr. 40 senti, sellele saadetakse raamat kätte ilma mingi lisamaksuta.

Hariduseministeeriumi koolivalitsuse poolt soovitatakse ilmunud raamatut „KAPTEN ANTON IRV” avalikkudele raamatukogudele ja ka kooliraamatukogudele I järjekorras.

(Kiri 15. jaan. 1936. nr. 3264).

Arvustus kirjutab selle raamatu kohta:

„Kangelaslood on alati huvitanud noosugu. „Kapten Anton Irv” on kangelaslugu. Meie oma kangelase lugu. Sellisena peab seda soovitama eriti just ka noorsoole”.

(„Pvl.” 21. XII. 1935.).

„Noorsoole ei oskaks vist soovitada tänapäev paremat lugemismaterjali kui „Kapten Anton Irve”. Kuigi selles töös võiks soovida veel midagi, ometi suudab raamat rahuldada nõudlikumagi lugeja”.

(„Kaitse Kodu” nr. 2. 1936.).

„See väärtuslik raamat, mis ilmus Kapten Irve Soomusronglaste Seltsi väljaandel, ei tohiks puududa üheski kooli- ja avalikus raamatukogus, kui ka iga tõsise isamaalase kodus”.

(„Sakala” 2. XII. 1935.).

Samuti tunnustavalt arvustavad seda raamatut „Eesti Kirjandus” nr. 1. 1936., „Sõdur” nr. 50-52. 1935., „Postimees” 23. XII. 1935., „V. Maa” 5. II. 1936. j. t.

B. Kangro „Sonetid“

1934—1935. Kammissseppade kirjastus.

Raamatu-aasta kestel ilmunud värsikogudest pälvib mitme vanameistri kõrval erilist tähelepanu ühe debüüandi esikteos. See on B. Kangro „Sonetid“. Kuigi esikteos, pole autor meile tundmatu. Kirjandushuvilised on leidnud juba varemalt B. Kangro värsse „Loomingust“ jt. ajakirjadest. Üenülastele mainitud kogu aga võiks pakkuda erilist huvi veel selle tõttu, et autor varemalt aegadel on tegutsenud ÜENÜTO Kirjandusklubis ja tema luuletusi ilmunud „E. Nooruses“.

B. Kangro on valinud eneseavalduseks luule raskeima vormi — soneti. See ei nõua mitte üksinda luuletuse tehniliselt väljatöötamist, vaid dikteerib ette ka sisuliselt rea nõudeid. Alles siis, kui mõlemad nõuded on leidnud vajaliku tähelepanu ja kooskõla, võime sonetti nautida.

Peab märkima, et autor vormi valitseb. Rütm on kõikjal korralik, rüümid tihti uued. Võib ju polemiseerida irdriimi tarvitamise pärast sarnase klassilise vormi juures. Isiklikult oleksin näinud meelsamini, vähemalt rohkemal arvul eelistatuna, täisrüümi. Muidugi valitseb selle tarvitamisel hädaoht kasutada vanu, kulunud ja mitte midagi ütlemaid riime, kuid teatavate pingutuste juures oleks see olnud välditav. Nüüd aga ei saa lahti ketserlikust mõttest, et autor on katsunud teha irdriimi tarvitamisega soneti kirjutamist kergemaks.

Soneti sisulise ja välise vormi kooskõlastamine kõikjal on õnnestunud hästi. Murdekohad on teravad, lüüriilised elamused ei lase muutuda sonetti monotoonseks ja halliks, püüant enamatel juhtudel on tugev, paiguti uudne ja jõuline.

Sisult kuuluvad B. Kangro sonetid, kui tarvitada klassifitseerimist, realistlik-naturalistlikku kooli ja meenutavad E. Verhaereni umbes samasisulisi luuletusi, eriti aga raamatu lõpposas leiduvad töölaulud („Linakitkujad“ „Kündja“ jt.).

Valdav enamus raamatus leiduvatest sonetidest on Lõuna-Eesti, eriti just ilusa Võrumaa looduse kirjeldused. Omapärased on need sellepärast, et autor ei vaatle üheski luuletuses kogu silmle avarduvat maastikku, vaid väikest mürdosa kitsast sektorist, metsamaad, raba, oja-, lombi- või sooaärt. See vaatlusviis lubab kirjeldatavale esemele, maastikulapile asuda väga lihtsate ja sellepärast muutub kirjeldatav maastikulapp sageli uudeks, eksootiliselt huvitavaks. Ei tahaks uskudagi, et need riburaiad, juudapöörised, joovikad ja kulukadakad kasvavad meie laius- ja pikkuskraadide all. On tunne nagu kirjeldaksid need sonetid India või Aafrika loodust, selle faunat ja floorat. Lähidane vaatlusviis, pehme võru murraku mõju, botaanilised oskussõnad, paiguti rahvapärased, annavad kõigile sonet-

tidele erilise värskuse ja varjundi.

Ent pikapeale see omapära ja värskus, iga vaatesektori pisikese osa kirjeldamine samade võtete ja tehnikaga hakkab väsitama. Loed, tunned ja tunnustad: iga sonett on hää asi, üks parem kui teine, kuid kõigi kogumulje on üks ning see väsitab. Juba üksikute luuletuste päälkirjad on ühesugused — rääkimata veel sisust. Oleks tahtnud näha laiapiirdelisema ainekogu haaramist. Sellepärast tunduvad üksikud raamatu lõpul leiduvad töölaulud, poolnaturalistlikud, selgejoonelised pildid, lugedes värsket tuulepuhangu. Neid oleks pidanud olema rohkem. Ja hää on, et need leiduvad lõpus, sest siin nad hajutavad soo- ja lombiäärt kirjelduste lugemisel tekkinud väsimuse ja loiduse.

Torkab silma, et kõik sonetid on puhtakujulised kirjeldused, pisikesed mosaiki-tööd, millistest hõõgub inimese ühtekuuluvus ja vahetu side kogu loodusega. Puudub enese mina rõhutamine, tundelüürika, suured ideed ja teesised. Nende puudumine käesolevale kogule on rohkem kasuks kui kahjuks.

Näib nii, et meie uued kerkivad poeedid enam ei jutlusta mitte liigselt ideedest, aadetest ja oma tunnetest, vaid kõige uue otsimisel püüavad kirjeldada elu nii, nagu see tähelepaneja silmadele näib. Vormi kultiveerimise ja üksikasjade nägemisega katsutakse anda vanale uudsust ja omapära.

B. Kangro on üks neist uutest. Temalt ootame edaspidigi realistlik-naturalistlikke vormiküllaseid mosaikiplite, mis haaravad laiemaid ja kaugemaid alasid, kui praegune kogu. Usume, et see lootus täitub, sest juba Kammissseppade nimi tagab seda. Säält on tulnud välja ilma kisata-kärata, mitte nii nagu mõnede teiste rühmituste liikmed, kuid on ikka avastatud tükk uut maad eesti kirjandusele.

Raamat trükitehniliselt, mahaarvatud paar eksitavat trükiviga, on korralik, O. Kangilaski illustratsioonid huvitavad, R. Vaheri kaas sisuga kooskõlas.

J. S.

E. Visnapuu „Öö ja päev“

Autorikaitse kirjastus. 1935.

Kui E. Visnapuu esikkogu „Südame veski“ sai kaunis häätahtliku arvustuse osaliseks, siis peaksime ootama juba keskikka jõudnud autori teiselt kogult tihedat ja hääd. Meil pole tegemist mõne „noore algajaga“, kelle „ande kujunemist jääme ootama“, see-pärast peame nõudedki asetama märksa kõrgemale. — Kõigepeält maailmavaade ja kunstiline isiksus peaksid andma teatava kättesaadusekraadi. Aga ka kõige häätahtlikumana ei suuda me näha käesoleva luuletuskogu taga isikut. Neid isamaa-salmikuid, puudelaule ja epigramme naisest võiks kirju-

tanud olla ükskõik kes — kus aga on Eduard Visnapuu? Kuigi autor laulab:

Näed isegi, et uus on sulle koht,
kus seisad praegu pärast unehoidu.

Siis ei saa seda uskuma jääda. Kuigi mõnes laulus hakkab paistuma midagi omapärast, kaob see varsti üldisesse. Keskpärase isamaa- ja emakiituste, südametunnistuse- ja patulangemise-värsste, maru- ja kotjutuleku-motiivide vahele eksib mõni harv „Kas ma haavasin“ või „jalutu ja neidis“. Mõni puulaul on nauditav, mõni „Pisuhänd“ ajab naerma, kuid sellest on vähe. Kogu aja tunned end aga liikuvat võoraste ja jahe-date kujude keskel; „Õö ja päev“ — see päälkirigi on literatuurne sõnakõlks.

Kujutluste värskuse ja lõovuse puudus on E. Visnapuu suurim nõrkus. Nende asemel on temal odav rahvaluulele lähenev alliteeruv vesivõsusitik. Näiteks:

Kuidas küünitan käed krässudele
ning nõustun nad nihutama nässudele,
sest südagi sees on sant.

Vilets vaadata vanund väkerdusi — jne. Peaks jõudma juba aeg, mil selle läättsa-leeme hind madalaks langeks!

Heidaksime põgusa pilgu ka Visnapuu riimidele. Eesti luules on irdriimide värskus ka täisriimi üllatusenõude kõrgele kruvinud. Kui ei suudeta täisriimiga hääid anda, võetagu pigem appi küll põlatud irdriim; võimalused on sääal avaramad ja tulemusedki paremad. Aga eesti riimitraditsiooni alguseni tagasiminev pääl-hääil (pääle hääle) riimimine vaevab meie autorit korduvalt (lk. 5, 6, 8, 19, 26, 27 jne.). Ja riimiketid, nagu: endlend-vend (lk. 9, 10, 18, 41, 46), teel-eel-veel (lk. 11, 34, 42) või sees-ees-meess (lk. 17, 38, 39, 41, 45) ei tule küll kasuks luuletajale. Samuti ei anna hääst koolist tunnistust algeline sõnatüüpide kokkuriiimine: verb samas pöördes ja ajas esineva verbiga (ärkad-märkad, tean-pean, loitma-koitma) või nimisõna vastavad käänded (rusust-usust, algust-valgust, pidet-sidet). Meeldivana esinevad mõningad liitriimid (vesta-kes ta, põrkuja-vesivõrku ja).

E. Visnapuu vormivirtuositeedis, mida on tal väidetud olevat, tekiks veel rohkem kahtlusi, kui pahatahtlikult analüüsida. Korralik — jah, mitte rohkem — värsiraamat, sellena ta ei märgitse midagi erilist hääid ega halba. Kuid siiski, kas selle korralikkuse arvel ei vilksata autori sügavat enesepilget ühe ennastehivat naist mõnitava salmiku taga:

Näe ja naera püüdeid puiseid:
ajukoobas — vesilass.

Muide, pole ime, et käesolev luuletuskogu ärritab arvustama tunnetega, sest ta ise ärritab vähe tundeelamusi. B. Kangro.

R. Hallimäe „Päikese majas“

„Noor Eesti“ kirjastus. 1935.

Kõigi rahvaste kirjandusloos on omad tõusud ja mõonad, kuld, hõbe ja vaskajad. Samuti on kõigi rahvaste kirjanduses, mõõdupuuks võttes muidugi käsitletavat, omad geenused ja epigoonid.

Need mõtted vilksatavad ajus, kui lehit-

sed Grauberg-Hallimäe teist luuletuskogu. Kõik on siin nii tuttav, kodune ja ei saa lahti tundest, nagu oleksid juba varem kuskil lugenud samanimelisi ja -toonilisi luuletusi. Mäletad, et need on olnud paremad, jõulisemad ja — ka pisaraterohkemad. Eks ole need M. Underi „Verivalla“, M. Leksteini „Kurbus“ ja saksa ekspressionistid? On kahju, et R. Hallimäe on nende epigoon, suutmata öelda midagi uut, mittevõimeline tõusma nende tasemele.

„Päikese maja“ on puht subjektiivne luuletuskogu. Ikka mina ja minatunded. Melankoolia, pessimism ja alistumine. Autor on asetanud enese raamatu keskuseks, millest väljudes kõik on vähenevas järjestuses. Pole värsi, kus pole juttu endast.

Peame tunnustama, sarnasesisuliste luuletuste aeg on möödas. Tänapäeval ei appelleerita lugeja poole sentimentaalsusega. Rahvas ei vaja pessimismi, alistumist ega pisaraid. Need, kes laulavad nendest, on hilinenud. Varem sarnastest asjadest on lauldud paremini. Tänapäeval muutuvad mundrid uuesti kirevamateks, patriotism tõuseb ja rahvad igatsevad jälle sõda. Pisarate aeg tuleb pärast seda.

R. Hallimäe pole pannud tähele oma värskes kogus neid ajamärke. Omastkohast on see vooorus, sest muidu oleks temastki kujunenud üks neist patriootilisi tosinaluuletajaid, keda viimasel ajal Suitsu-Visnapuu jäljendamisel kerkitab seentena maast, kuid kes sarnlevad nendele, kelle saavutustest räägib K. A. Hermanni kirjanduslugu ja kellele pole meie kirjanduses ainustki teenet. Laulda kodumaast patriootiliselt ja jääda siiski kunstipäraseks on raskem, kui laulda milleski muust. Eks näe meie seda oma juba tunnustatud luuletajate juures — nii mitugi meest on viinud luuletuste rahvuslikult häälestamise sohu ja rappa.

„Päikese majas“ ei esine sõna isamaa kordagi. Ja kui öeldakse, et rahvusliikkus ei peitu mitte sõnades, vaid tegudes, siis märgin, et käesolevas kogus pole ainustki rahvusliku sisuga luuletust.

Tihti leiab käsitlemist armastus, kuid see on puht platooniline, igatsev ja jõuetu. Mitte kordagi suurt kirge, tuld ega hoogu. Ikka vanad kahtlused jumala, hinge ja muu üle. Kahtlused, mis iialgi ei muutu trotsiks, milles autor ei näita rusikat isegi taskus mitte. On ainult väikesed ja nukrad küsimused: kuhu, kuhu, milleks ja miks?

Asudes vaatlema üksikuid luuletusi peab esijoones märkima, et autor vormi suhtes on vähenõudlik. Nelirida, nelirida, kolmikud ja — vaba värs. Viimane vist selle tõttu, et algajad ekslikult loevad seda kergeimaks vormiks, kuigi see tegelikult on raskemaid. Riimid, niipalju kui need on täisriimid, on vanad ja juba tuntud. Irdriimide kasutamisel pole arvestatud nendele kujunenud reegliteid. Täisriimide hulgas tundub „tuppajuba“ ja „õdang-põrand“ ebasobivana. Paiguti on riimile ohverdatud isegi sisu (tuule kohta: nüüd metsas vist murrab kände) ja võrdlused.

„Päikese maja“ ainuke õnnestunud luule-

ius on „Eit kitsega”. Pilt on selge ja teravajooneline realistlik maaling. Kahju ainult, et autor pole tahtnud või osanud õigel ajal lõpetada. Milleks viimane salm? Ja milleks viimane rida: Kuid nüüd nad mõlemad on mu salmin? See lõhnab ärkamisaja epigonismi järgi.

Kogus leidub veel mõningaid häid ridu (Ma teen valust vilepilli / suudlen päikest, põllulilli; Üks peatub väratil, teine tuleb tappa / koldele kummardub, süütab tule. / Viivuks peatub ja siis läheb jälle / nagu kõik teised. Ja ei tule), kuid saja leheküljelise luuletuskogu jaoks on neid ikkagi vähe.

Tundub, et R. Grauberg-Hallimäe, E. Voitk, H. Ranna ega teised „rahvuskirjanilkude” perre kuuluvad poeedid pole seni andnud eesti kirjandusele midagi uut. Nendesse, kellelt ilmunud juba mitu kogu, suhtud vägisi mingisuguse eelarvamise ja kahtlusega. Tulevad meele kadunud A. Jürgensteini sõnad, mis ta lausub J. Perti puhul: Noored inimesed võiksid oma teosed panna mõneks ajaks lausahtlisse ja neid siis uuesti lugeda enne kirjamistamiseks viimist.

„Päikese maja” oleks võinud olla päikese maja, kuid ta pole seda. Tema suurim väärtus on näidata, kuidas mitte ei peaks kirjutama.

J. Sinimäe.

E. Voitk „Valga langes“

Autorikaitse kirjastus. 1936.

See on väike 50 lhk, kolmevaatuslik vabadussõja ainekilne kirjutatud näidend, mille ilmestis silmas peetud maalavade nõudeid. Selles mõttes raamat on teretulnud. Maalavad kannatavad meil ikka sobivate näidendite puuduse all. Kriisi pole palju pehendanud ka E. Haridusliidu näidendivõistlused. Need pole andnud maalavadele peaaegu mitte midagi. E. Haridusliidust rohkem teeneid on nooremal Autorikaitse Ühingul.

Näidendi tegevustik sünnib Tartu ligidal maal. Kuskil külas elab sepp Mangu tütre Hilda ja sellide Augusti ning Otiga. August on armunud Hildasse ja sümpatiseerib punastele. Sepatütar pole alguses olnud tema vastu ükskõikne, kuid Augusti üha punasemaks muutudes on saanud kaunis tagasihoidlikuks. Talle on hakanud meeldima valgete sõjasalga juht leitn. Pedakas, kellesse armub.

Esimeses vaatuses näemegi leitnanti jagamas sepilas oma sõduritele laskemoona, seppa parandamas mõranenud mõõka. Väljas käib võitlus, rinne nihkub üha ligemale. Pedaka salk on sunnitud taanduma. Sellega läheb kaasa Ott, kuna August liitub punastega.

Teises vaatuses on samas külas punaväelased. Augustist on saanud komissar. Ta tahab panna käima kõik rattad, et Hildat omada. Ta kaaslasteks on marodöör-küla-kaupmees Kesso ja punaväe juht lätlane Kurlens. Luurekäigul kukuvad vangi sepp Mangu, leitn. Pedakas ja vana taluperemees Puula. Neid ootab surm. Punaväelased pi-

dutsevad ja teevad ettevalmistusi vangide põõmiseks. Nad pääsevad sepikojast siiski Oti kaasabil, kes toimetab nendele läbi akna relvi, millega nad murravad ukse lahti. Punaste eneste keskel tekib vangide põgenemise puhul lööming. Kurlens tulistab Augustit.

Kolmandas vaatuses tegevustik toimub Paju lahingu ajal. August on tulnud üle valgete poolele ja võitleb leitn. Pedaka salgast vahva kangelasena. Hilda emaga valmistavad luurajatele valgeid kitleid. Saabuvad soomlased. Siis tuuakse leitnant Pedakas haavatuna. August, kes ikka armastab veel Hildat, selleks meelsustki muutnud, on oma ülemat tulistanud selja tagant. Leitnant Pedakas sureb momendil, mil käskjalg toob sõna, et Valga on langenud. Ent tema sünnib uuesti, tuleb radu mööda, kuhu ei ulatu vaenlase silm. Tuleb, kui aeg täis saab — sünnib uuesti naisest ja talle kuulub ta isade võidetud riik...”, sest Hilda on raskejalgne temast. Sell Augusti aga sõdurid viivad mahalaskmisele.

Näidendi tegevus mänguks on küllaltki elavusrikas ja huvitav. Kahju ainult, et paiguti psükoogilisel vähe põhjendatud. On arusaamatu, miks küla-kaupmees marodöör, kes esimeses-teises vaatuses võidelnud valgete vastu, tuleb üle kolmandas nende poole. Ja vaevalt on ka usutavad punasõdurite pidutsemised rindel. Nii kergelt ka nemad sõda ikka ei võtnud. Kui autor neid kirjeldab joobnutena-märatsejatena, siis on ta sellega teinud vangide põgenemispildis oma tegelastele karuteene. Pole raske põgeneda joobnute hulgast. Samuti tundub väheusutavana Augusti käitumine teises vaatuses Hilda emaga vastu. Armastatu emaga ei käituta nii.

Tüüpide joonistamisel on tarvitatud ainult musti ja valgeid värve, kuna varjundid puuduvad. Selle tõttu kõik tegelased on paised ja nukulikud. Ainuke huvitavam moment on leitn. Pedaka arutused oma tagasitulekust poja sünni kaudu. Seda teemi oleks võidud rohkem arendada.

Leitnandis on nähtavasti katsutud tabada leitn. Kuperjanovi kuju. See pole õnnestunud.

Siiski, kõigile puudustele vaatamata võib seda näidendit soovitada maaseltsidele mängimiseks Vabaduspühaks ja Võidupühaks. See on igatahes parem kui selleainelised J. Metua ja E. Ellori näidendid.

J. Sinimäe.

Toimetuse õiendus:

„Eesti Nooruse” jaanuarikuu numbris ilmunud artikli: „Noorsoo-organiseerimise päevaküsimusi ÜENÜ seisukohalt — autoriks on eksikombel märgitud Ed. Riisman, kuna viimane sisaldab ainult E. Riismani referaadi ja on tegelikult ÜENÜ Kesknõukogu koosoleku ja seal vastuvõetud resolutsioonide kirjeldus.

VÄLISKAASTÖÖLISI

Martin Andersen-Nexö

Martin Andersen Nexö on sündinud 26. juunil 1869. a. Kopenhaageni vanas ja vases töölikodus. Ta ise kirjeldab oma lapsepõlve kodu „ühena neist tagahoovide kuristikest, kus näha vaid taevast — ja lage-dat, lõpumat tulemüüri, millele niiskus joo-nistanud suuri fantastilisi maakaarte ning millel rändavad fantajakilbiga ja lugematute jalgega imeelukad — tuhatjalgsed.”

Martin oli vaevalt kolmeaastane, kui perekond kolis sisse linna. Sellegipärast püüsid tugevama ning stüvenesid mälestused esimesest kodust. Ikka jälle tungivad need esimesed muljed tema kirjeldusisse. „See asub sügaval minus, nagu imeline seletamatu teadvus. Kõike mäletan kaugele tagasi. Usun, see on and, mis vaeste lapsed saavad kaasa hälli. Elu vaotab neile varakult kustumatud jäljed.”

Olutingimused olid halvad, kõik pidid kaasa võtama ja õnne ei tahtnud tulla. Ema kauples käskikärul kaladega ja aiaviljaga. Lapsed — neid oli 11 — pidid kaasa aitama jõukohaselt. Nad kandsid ajalehti, korjasid ehitus-plaatsidelt laaste ja müüsid neid suuremates majades. Töölisnovellides ja mujal, kõige-päält „Stiines”, kaunis raamatus töölis-lastest, kirjeldab Nexö liigutavalt nende väikeste elu. Kõik need kujud on Nexö enese lapsepõlvest, kasvand temaga koos, seepärast on nad nii võimsalt elulised nagu ta isegi.

Martini üheksandal eluaastal kolis perekond Bornholmi saarele, isakõju (isa oli kivirai-dur). „Lapsepõlve rannas” kirjeldab Nexö elamu-si merel ja rannal ning samuti „Pelle” esimeses jaos.

Kooli ei saanud ta kauaks. Suvekuudel hoopiski mitte ja talvel vaid siis, kui ei olnud mahalaadimisi sadamas. „Kuid see polnud õnnetuks. Omandasin arusaamise asjust loo-mulikult teel. Hiljem täiskasvanuna oli liigitamine võrdlemisi kerge. Usun, tuleviku kool peab leidma tee, kuidas kasutada lapse suurt nälgia esemete eneste järele, ja hoidma musta tahvli küpsemale eale, mil kadunud mee-lalise taju vastuvõtu võlu ja avaldub tung ülevaatlikkuse järele. Laps peab jälle pää-sema välja koolipingist praktilisse ellu, mit-te selleks, et teda ärakasutataks, vaid et talle võimaldataks esemetega lähemalt kokku puutuda. Esiteks omandaksime arusaamise, siis alles ülevaate. Nüüd on just vastupidi ja ma olen õnnelik, et koolipink ei saanud õigust nüristada minu tunnete värskest ja vastuvõtlikkust. („Noorele hommikuli-le vastu”).

Ta leidis tallipoisi koha kauge sisemaa suures talus. Töö oli raske ja vastutus rõhus nõrga tervisega poissi. Kella kolmest, pool neljast hommikul hilja õõni — see nõudis enam kui tema jõu. Jäi midagi korratuses, siis kasvas töö poisil üle pää ning oli raske jõuda järele. Ühel päeval haaras teda mee-leheide ning ta otsustas enese puua. Kuid

sääli tuli midagi vahele. Üks pull oli kisknu-d enese lahti — „ja sääli pidin ma jälle nagu alati oma hääkäekäigu ohverdama kohustustele.” Kuidas ta siis Rønne linnakesse rändab, sääli kingsepa õpipoisina neljateist-kümnetunnilisest tööpäevast, näljast, kül-mast, üksiidusest ja ülejõu töötamisest jagu saab, vaevaliseist riisimeist oma teadusejantu-toidab, seda kõike on Nexö võrratult kir-jeldand „Pelles”. Sellina kasutas ta paaril korral tööpuuduse aega ja võttis osa kõrgema rahvakooli kursustest. Vähepääl oli ta ehitustööline ja ühe klaassepa selli kaudu tutvunes ta töölisvõtlusega. Klaassepp ehk aimas, milline jõud uinus noores ehitajas, sest ta palus lahkumisel, et see kirjanikuks saades seisaks tööliste eest. Ja kui „Pelle” ilmus saksakeeles, kuulas Nexö Berliini aja-lehe „Vorwärtsi” kaudu endise sõbra järele, et talle teatada töötuse pidamisest.

Mõne sõbra abiga õnnestus Nexöl talvel 1891/92 pääseda Askovi kõrgemasse rahva-kooli, kus pani esimese aluse oma rahva-kooliõpetaja haridusele. Ta elas viletsais tingimuses, ööd läbi ta õppis, et päeval täita abiõpetaja ülesandeid. Raske kopsuhaigus, mis pole paranenud tänaseni, tuli veel juure. Lõpuks muretses talle üks emalik sõber toetuse lõunamaa reisiks ja nii läks ta sügisel 1894 Itaaliasse ja Hispaniasse. Kuidas ta sääli elas, sellest jutustab ta raamat „Päike-sepäevad”. Aastal 1896 tuli ta tagasi, kannatas jällegi haiguse all, valiti 1897. a. ühe-aastaseile riikliste õpetajate kursustele, sai koha taanikeele õpetajana ja hääkkas oma esimesi raamatuid kirjutama. Neli aastat pää-le selle lahkus ta õpetaja ametist, kuna ta ei suutnud vastu panna kahekordele jõu-pingutusele, ja elab sellest ajast päälle ainult kirjanikutööst. 1898. a. ilmus novellikogu „Varjud”, aasta päälle selle „Lunastus”, 1900. a. romaan „Üks ema” ja uus Bornholmi kogu „Mutimullahunikud”; 1901. a. võrratu jutustus „Perekond Frank”, hoolimata tugevast sotsiaalsest varjundist, lõbusaim raamat, mille kirjutand Nexö. See vaimustav madam Frank, kellega end võrrelda julgeb ainult üks mees linnas — vana linna hanekarjus, kuid tema on ju merekotkagagi edukalt võidelnud. Vaatamata torisemisele ja riiele ning kõvakäelisele kar-jistusele, on emand Frank siiski parim ema, ohvrimeelse ja sooja südamega. Pisarad tu-levad silmi kaastundest ja naerust, mitme-suguste kujude vaheldumist jälgides.

Aastal 1902 ilmus suur romaan „Üli-küllus”, 1903. a. reisipildid lõunast „Päike-sepäevad” ja 1905. a. teine kogu „Mutimullahunikud”, jälle Bornholmi novellid, ja 1906 kuni 1910 võimas teos „Pelle”. Pelle on tööline — seega inim-kond ise — kes paljalt, ainult terviseega ja isuga varustatult astub elu teenistusse. „Ta on mõlemad, mina ja sina, meie kõik, kes me tõuseme sügavusest, et osa saada uuest

päevast. Varemalt oli ta viletsaim olend, keda kannud maa, ja nüüd on ta elu suure romaani kangelane, tal on kogu maailma tähelepanu. Kõik selle on ta saavutand ise — paljaste kätega — ei ole kunagi varem nähtud kangelast, kel nii vähe välist hiilgust!

Juba Pellelapse, juba vana Lasseisa pärast tema küllase südamega ei peaks keegi mõõduma sellest teosest. Ja milline kujude ja sündmuste küllus! See on suur eepos, milles on tabatud töörahva hingus ja elav südamelööök, nagu ei kunagi varem. Ja Pelle on alustand võidukäiku läbi kogu maailma. Ta on tõlgitud pea kõigisse keeltesse ja saand paljusis mais rahvaraamatuks selle sõna parimas mõttes. Ainuüksi Taanis oli 1927. aastani levind 360.000 eksemplari.

Hiiglasele Pellele järgnesid väiksemad kogud: 1908. a. „Kiidulaul sügavusest”, 1911. a. „Lapsepõlve rand”, 1913. a. „Õed”, 1915. a. „Sinise taeva all” ja maatöölise draama „Dangardi rahvas”, 1918. a. „Sügavmere kalad”, 1919. a. „Teel”.

Andersen Nexö suur kunst — tema eepiline sügavus ja dramaatiline raskus õitseb jälle kogu omas jõus ja ilus uues suurteoses „Inimlaps Stiine”. See on suurim, halastusrikkam ja valjem raamat töölislastest ja töölisemast; kogu oma rikka südame laotab kirjanik nende veristatud jalge alla, külmast värisevate õlgade ümber, kõik oma armastuse annab ta neile.

Eesti keeles pole Nexö teoseid seni veel mitte ilmunud, kui jätta arvestamata üksikuid lühemaid katkendeid ja jutustusi ajakirjanduses.

Berta Selinger.

André Maurois

André Maurois, kodanliku nimega Emile Herzog, sündis 1885. a. Elbeufis, väikeses linnakeses Seine ääres.

Oli sunnitud katkestama õpinguid vanemate nõudel, kes tahtsid poega tekstiiltööstusse Elbeufis, mille omanikud nad olid. Töö ja elu provintsilinnas ei rahuldand teda, ta silmad üha pöördusid Pariisi literaarse keskuse poole. Maailmasõja puhkemine vabastas ta elu kivinend radadelt, avardas tal võimaluse kirjutamiseks. Inglisekeele oskuse tõttu pääses kaugemaise väeosadesse, õppis laiemalt tundma elu. Nende aastate vaatlusi ja kogemusi avaldavad ta kolm esimest raamatut: „Les silences du Colonel Bramble”, (1918. a.) „Les Gêneral Bramble” ja „Les Discours du Docteur O'Grady” (1920. a.). Need kirjeldused, näidates sõduri kangelaslikku reaalsuse ignoreerimist, varjamist huumoriga, on lisanud palju väärtuslikku senisele sõja kirjeldusete.

Omapärane romaniseeritud elulugude sari on tema „Vie romancée”. Esimene reis biograafia valda oli eksperimentaalne romaan „Ni Ange ni bete”, (1919. a.) mis tugeneb Shelley elulooandmeil. Süvendatuna, ümbertöötatuna ilmus raamat hiljem teiskordselt literaarse

ajaloona: „Ariel on La vie de Shelley” (tõlgitud ka eesti keelele). Tähtsamad biograafilised tööd on veel „La vie de Byron”, „La vie de Disraël” ja „Toungenev”. Ta biograafilise loomingu siht on: „ehitada kunstitöö” suurema sümmeetria ja vormitundega kui romaan. Biograafi kunst seisab unustamises. Tohtu materjali hulgast peab andma vaid paar ekstraktset, iseloomustavat lauset. Kuid, ta „südamele romaan on hoopis rohkem kui elulugu. On vaid kohutavalt raske kujutada elu, mingil viisil ühendada teda lõpmatuse ja iluga.”

Ta loominguist võiks mainida veel teaduslikku, fantastilist teost: „Le peseur d'ames”, siis „Climats” (tõlgitud ka eesti keelele), mis peenpsühholoogiliselt lahendab erootilisi vahekorra. Hilisemast loominguist „Le cercle de famille” käsitleb juhuste korduvuse ja olnu tähtsusetuses, pea olematuks muutumist.

Karel Čapek

Vähe on kirjandusmaailmas nii mitmekesiseid vorme harrastavaid kirjanikke kui Karel Čapek.

Ta sündis 1890. a. Põhja-Boheemia mägedes Tšehhoslovakkias arsti pojana, kellele pärit ta huvi loodusloo vastu. Õppis Praaha, Berliini, Pariisi ülikoolides filosoofiat. Ise ütleb: „Ameerika filosoofia on mõjutanud mind enam.” Noorusaastail on pärit ta filosoofilisi probleeme käsitlev raamat; tollal tõlkis ta prantsuse luulet, avaldas koos venna Josefiga humoreske ja lühijutte.

1911. a. ilmus ta esimene näidend „Röövlid”, seiklusist ja noorest armastusest, mille lõpulikult viimistles aga alles 1920. a. Järgmine näidend „R.U.R.” kirjeldab mehaaniliste robotite mässu, muuseas ette kantud ka „Estonias”. Siis „Putukate elu”, satüür inimlikust komöödiast, mängitud New-Yorgis. Järgmine „Makropoluse saladus” on lõbus näidend, käsitleb inimelu pikendusvõimalusi. Kuigi ta enese arvamine on: „Lühike elu on soovitam, kuna pikk hävitab inimese optimismi.” „Absoluutse vabrik”, satüüriline romanss, näitab, kuidas pöörettekita teaduslik leiutus paiskab segi kogu religiooni, tööstuse ja poliitika. „Krakatit” on fantastiline lugu tehnilisest utopismist. Koos venna Josefiga töötasid raamatu „Aedniku aastad”, kus avaldub ta tavav huumor ja botaanilised teadmised. On veel „Itaalia kirjade”, „Inglise kirjade”, „Ssuade kriitika”, „Raha” ja teiste juttude” jne. autor.

Elab praegu Praahas, kus muuseas juhatab oma teatrit, lavastades päämiselt klassikuid, (Shakespeare, Byron, Molière, Strindberg, j. t.) kuid ka noori tšehhi autoreid.

Tänu loovale andele ja mitmekülgusele on tunnustatud kui romanist, novellist, dramaturg, näitejuht, filosoof, fõljetonist ja humorist. Põhiloomult on Karl Čapek jõuline, peenelt taibukas, kahtlev ja kritiseeriv, väljendusis asjade huumoorset külge tabav, hammustavalt otsekohene isegi. Ta usku ellu võiks iseloomustada järgmine ennastarvustav lause: „Üsun, rohkem kui seljataga, seisab mul veel ees.” V. S.

ÜENU Kaiu osakond

26. jaanuaril s. a. korraldas ÜENU Kaiu osakonna kirjandusharu kohaliku vallamaja saalis kirjandusliku kontsert-õhtu raamatu-aasta lõpetamiseks.

Kõnega esines kirjanik K. Ehrmann. Muusikalises osas esinesid E. V. konservatooriumi lauluklassi õpilased prl. J. Tomberg (sopran) ja hr. Voorman (tenor), klaveril prl. A. Jurich, Ette kanti soololaule, duett E. Aava ooperist „Vikerlased”, klaveripalu, deklamatsioon ja melodeklamatsioon. Esinejatele avaldati kiitust mitte just rohkearvuliselt kuulajaskonnalt.

*

Kirjandusharu kirjustusel ilmus trükist koguteos „Kaiu sõnas ja pildis” 300 eksemplariga 56 lehekülge, hind ä 75 snt. Sisus kirjutisi kõigilt Kaiu seltskonna tegelasilt ja hulk ülesvõtteid, peale nimetatute Kaiu valla kaart. Koguteose ülesandeks on: 1) näidata kaiulasile milline on kodu — Kaiu; 2) anda tagasisaade hariduslike ja majanduslike seltside tegevuse kohta, mis vallas hariduslikul ja majanduslikul alal seltskondliku tööga on tehtud, kes nende ärksamad mehed ja juhid; 3) tuua kaiulasi üksteisele ligemale. Koguteose koostas Elmar Veetamm.

*

Lõuna-Harju osakondade nõusolekul tuleb järgmine noorsoopäev, mis on arvult VI, korraldamisele Kaiu osakonna poolt eeloleval suvel Kaius.

Noorsoopäeva kava üldjoontes sarnaneb eelmiste noorsoopäevade omaga. Kavas: koorilaule, rahvustantse, võimlemist, kergejõustiku võistlused jne. Osakond loodab, et kõik Lõuna-Harju osakonnad noorsoopäeva häaks korraldaminekuks kaasa aitavad!

*

1936. aasta on Kaiu ÜENU-le juubeli-aastaks. 3. juulil s. a. möödub 15 aastat osakonna asutamisest. Aastapäeva kavatsetakse väärikalt pühitseda mainitud kuu algpäivil.

E. Veetamm.

ÜENU Rulli osakond

Rulli Ü. E. N. Ü. osakond pühitses 9. veebruaril perekonnaõhtul s. a. oma esimest aastapäeva, mis kujunes ühtlasi pidupäevaks osakonnale. Kuigi osakond on alles noor, siiski ta võib uhkustundega tagasi vaadata tehtud tööle. Perekonnaõhtul esines kutsunud võoraste ees lühikese ülevaatega osakonna arengust ja tegevusest esimees hra Mitt, kuna väljastpoolt kõneleja hra Kraus kõneles teemal: „Iga algus on raske”, mainides eriti Rullit. Lõpuks lasti elada agaraid perenaisi-osakonnaliikmeid, keeltele virgad käed olid nii uskumatult maitstva toidu valmistanud ja nägusa laua katnud ka seal üla ootuste, kus see õige vähe lootusi selleks andis. Tervitame veel kord tolle naispere agarust ja soovime, et need virgad käed veel kaua tegutses Rullis.



ÜENU Hirvli osak. noored lugemislauas.

ÜENU Hirvli osakond

Osakonna möödunud aasta tegevus oli viljakas, ehkki kohalikud kooliõpetajad on püüdnud igati noorte tegevust halvata. Kuid tähtsused annavad enam hoogu ja seetõttu tegevus paisub aina laiaulatuslikumaks.

Aasta algas seltskonnategelaste kursusega, millest võttis osa 120 inimest. Järgmisena asutati naisring, kes võttis oma valdusesse einelaudade ja igasugu kõõgikursuste korraldamised.

Harude tegevus oli hoogne. Spordiharu korraldas suve jooksul võrkpalli-võistlusi ning arendas pidevat treeningut kergejõustiku alal. Kuusalu ringkonna võistlustel kergejõustikus omandati 5 esi- ja 3 teist kohta. — Aianudsharu korraldas kevadel ja sügisel Tartust tellitud ilupuude istutamist. Samuti korraldati koduümbruse kaunistuse võistlused kolme aasta kestvusega, kuhu määrati auhindadena kodumajanduslikku kirjandust. Korraldati veel II aianudspäev. — Kirjandusharu kutsus ellu lugemislaua, milline evib järgmisi ajakirju: Taluperenaine, Spordileht, Kaunis Kodu, Tänapäev, Olion, Eesti Noorus, Aed, Mesindus, Agronoomia, Põllumajandus, Uus talu, Niit ja karjamaa, Sookultuur, Tehnika põllumajanduses, Eesti Mets jm. Teoksil on käsiraamatukogu soetamine. Korraldati ka kirjatööde võistlus ja ankeet „Milline oleks kellegi mees- või nais-ideaal”. Jätkatakse käsikirjalise ajakirja väljaandmist.

Hirvli osakonna suuremaks tegevuseks peab tunnustama I Kuusalu noortepäeva korraldamise, mis õnnestus hästi ja andis tõhusa ülejäägi.

Liikmeid oli osakonnal 65.

Rõõmsa lootusega ja suure energiaga jätkame senist kultuuritööd — takistuste kiuste.

Käesoleval aastal valiti juhatusse: J. Les-tov, K. Marlat, M. Leht, J. Toomingas ja A. Riiberg.

ÜENÜ Voka osakond

Voka osakond, eesotsas juhatusliikmete Enn Aareniga, Aado Lindmaaga, Aleks. Salutammeaga on tegutsenud 1935. aastal äärmise intensiivsusega. Tegevust tuleks mainida tegevusharude järjekorras:

Laulukoori: juhataja Aleks. Salutamm. Koor on esinenud Vabariigi aastap. aktusel Konjus, ÜENÜ Porkuni pidustusil ja RA aktusel Vokas, ja osa võtnud kahest lau-lupeo üldharjutusest Jõhvis. Koorijuht võt-tis osa kahest koorijuhtide instrueerimise koosolekust Tartus ja Rakveres.

Kehakultuuri: Toila KL. Voka komp. korraldatud suusavõistlusist võtsid osa 4 nrs-last ja Eeri Vooremäe sooritas suusamärgi normi. Alutaguse spordipäeval tuli osakond teiseks Narva osak. järele. Teiseks tuli osa-kond ka ÜENÜ Alutaguse ringkonna võistlu-sil. Toilas KL. Voka kompaniilt korralda-tud kergej. võistlusil tuli osakond esime-seks ja nrs. Mitt osutus päeva paremaks sportlaseks. Sügisel olid Vokas suuremad rahvuslikud võistlused arvuka sportlasperega eesotsas Eesti kümnevõistl. meistriga Elmar Lilienthaliga. Viljelemist on leidnud ka rah-vustants ja võimlemine. Rahvustantsurühm esines ÜENÜ Porkuni pidustusil.

Lavategevust; Nrs. Ingel Salutamm lavastas järgmised näidendid: „Kiki ja Mall“, „Põhimõtteliselt vastu“, „Randvee uus pere-mees“, „Tantsuproffessor“. Harjutusi oli 37. Näitelava korraldamiseks on kulutatud üle 40 krooni. Muretseti ringhorisont j. m.

RA sihtide teostamist: Korralda-tud raamatuloterii, vastav. aktus, pidu, konts-ert ja levitatud E. Kirj. liidu raamatulote-riipileteid. Osakond on annetanud raamatu-kogudele RA toetusena kogusummas kr. 172.83 (Voka av. kogule kr. 108.70, Voka kooli r.-ko-gule kr. 64.13).

Nimede eestistamist: Vastava akt-siooni algul oli osakonnas 22 võõrapärast perekonnanime (üldse liikmeid 43) ja 35 võõ-rap. eesnime. Kuni 5. jaan 1936. a. on ees-tistatud 16 perekonnanime ja 18 eesnime.

Kursused, 3-päevaline põllumajanduslik (45 osav.), kivi- ja kännulõhkumise- (20), kangakudumise- (6), tsemendi-betoonitööde (24) ja rahvustantsu-võimlemise kursus (12).

Kodukaunistamise alalt. Avalda-tud soovi majade värvimiskursuste korralda-miseks. Järjekorras tuleb kursus korrald. alles 1936. aastal. Korraldati ka osakonna kodu — koolimaja — ümbruse kaunistamist. Selleks otstarbeks korraldatud pidu andis tulu üle 30 krooni. Voka mõisa pargi rahva-pargiks planeerimise asjus on kirjavahetus pooleli Viru maakorrald. komisjoniga ja Riigiparkide valitsusega.

Tuletõrje ala. Muretsetud uusi tar-beid 60 kr. väärtuses. Selgitatud peami-selt haru ümberkorraldamist.

Majanduslikke alasid. Varandus suurenenud kr. 135.52 võrra. (Muretsetud grammofonmuusika kõvendusseadeldis.). Pi-

dude tulud eelmise aastaga võrreldes suu-remad 24% ja näitemüügi tulud 15%. Viru aj. maavalitsus on vabastanud kõik osak. peod lõbustusmaksust.

Tammistu-Pedaspäält

Viljelemist leiavad peamiselt sport ja näi-tekunst. Samuti on korraldatud ja korral-damisel mitmesugused praktilist iseloo.mu kandvad kursused. Näidenditest leidis eriti elavat poolehoidu Juhan Jaigi „Esiivanemate kuld“, mis kanti ette 26. jaanuaril Piirisaare rahvamajas. Ringkonna kergejõustiku võist-lustel saavutas osakond esikoha 78,5 punk-tiga Peravalla 76 punkti vastu, samuti tubli on jalgpallimeeskond, kes juba esimesel esi-nemisel oli tugevaks konkurendiks endisele veteraanile spordi-alal, Peravalla osakonnale. Hilisemaist korraldustest pälviksid tähelepanu võrgukudumise ja lõngaketramise võistlused, mis toimusid 16. veebruaril. Auhindu oli välja pandud 40 krooni väärtuses A/s. „Kreen-baltilt“. Huvi võistluste vastu oli suur, kuna ümbruskonnas selline võistlus oli esmakordne ja ainulaadne.

Torma osakond

ÜENÜ Torma osakonna kodukultuurharu korraldas 12.—25. jaanuarini Rääbisel prl. Annuse ruumes naiskäsitöö ja pesuõmblemise kursuse. Osa võttis 21 noort. Kursusel anti naisperele õpetust ja näpunäiteid kodukaunis-tamiseks.

Kogu kursuse aeg oli noorte meeleolu eriti ülev.

Tommisalust

19. jaanuaril pidasid Tamsalu üenülased oma aastapeakoosolekut. Kinnitati üksmeelselt möödunud aasta kassa- ja tegevusaruanded ja võeti vastu 1936. a. eelarve ning tegevus-kava. Möödunud aasta tehtust tuleks kriip-sutada alla oma aegkirja „Ühismõtete“ väljaandmist, milline saanud kiitva tunnustuse osaliseks, seejuures nõudmata majanduslikke lisakulutusi. Samuti on pööratud hinnata-vat tähelepanu ÜENÜ üldaeikirja „Eesti Nooruse“ propageerimisele, tulles seejuures esimeseks osakonnaks 1935. a. Samas suunas otsustas peakoosolek teotseda ka 1936. aastal. „Ühismõtete“ järgmine number il-mub Vabaduspäevaks; kavva võeti veel li-pumuretsemine, klubitegevuse arendamine, spordi- ja noortepäeva korraldamine ja mõ-ningate kursuste läbiviimine. Liikmeid oli möödunud aastal osakonnal 104.

Uute juhatusse valiti pr-d: Tubro, Põld ja prl. Rüütel ning hr-d: Uudekülli I, Olup, Vinker ja Siider. Revideerivasse toimkonda: prl. Alliko ja hr-d Põld ja Uudekülli II.

Tahaks loota, et juhatus oma tublis koos-seisus suudab nii mõndagi aasta jooksul nimetamisväärsset kinni naelutada ja vääri-rikalt sammuda kaasa kogu ÜENÜ liikumisele.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Leo Soonberg, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lambitu 10, „Estotrikk“ Tallinn, S. Karja 8. 1936. a.

63.000.000.000.000 sendi

väärtuses on elukindlustusi kultuurilmas
jõus

Teie poliis puudub nende hulgas...

Kuid kindlasti Teie ei kavatse jääda ilma maailma võimsamast kaitsevahendist — elukindlustusest.

Seepärast kirjutage suuremale kodumaa ühistegelisele kindlustus-ettevõttele —

KINDLUSTUSSELTSILE

«E E S T I»

asut. 1907. a.

ning Teile saadetakse täiesti mittekohustavalt sobiv elukindlustuse plaan, mis vastab Teie nõuetele.

Seltsil kontorid igas linnas ja esindused kõigis rahvarikkamates kohtades.

Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi kaubanduse osakond

Viljandis, Tallinna t. 3.

Telefonid: 6 ja 3-23

Suurim ja täiuslikum ühiskauplus Viljandimaal.

OMAB rohke kaubavalikuga ja täiuslikult sisseseatud: riide- ja pudu-kauba, toidu- ja maitseainete, majapidamistarvete, teraskauba ja käsitööriistade, naha ja jalanõude, klaasi ja masinaosade, kütte- ja määrdeõlide, ehitustarvete ja raskekaupade, väetisainete ja jõusöötade, põllutööriistade j. n. e. jaoskonnad.

Müük suurel ja väiksel arvul.

Harukauplused:

5. Kõpus: telef. 5. Tarvastus: telef. 20. Õisus: telef. 8.
Peakaupluse juures asub Kinnitus A/s. „Oma“ Viljandi os.

MAANOORTE

ISETEGEVUSELE

pühendab „Maa Hääl“ rohkesti ruumi. Nende ühissettevõtteist, kursustest, noorte organisatsioonide tegevusest jne. toob „Maa Hääl“ pikki ülevaatlikke kirjeldusi ühes piltidega. „Maa Hääl“ käib tuntud ütelse järgi — „Noorte päralt on tulevik“.

Ainult „Maa Hääl“

rahuldab maaelanikku. Ilumise algusest peale seadis „Maa Hääl“ endale ülesandeks peale igapäevaste sündmuste ja uudiste edasiandmise tuua maarahvale muud vajalikku. „Maa Hääl“ leidub palju õpetusi, nõuandeid ja vastuseid. Oiglaste tasu saamiseks toob turuhindu ja -teateid. Perenaistele on oma nurk. Jutuossasse valib „Maa Hääl“ tuntud autorite suure kirjandusliku väärtusega romaane.

„Maa Hääl“ tellimishind on kõigile tasku järele. Kolme kuu peale korraka tellides 1 kr. 50 s., ühe kuu viisi tellides 60 s. „Maa Hääl“ kolme kuu tellijad saavad tellida jutuajakirja „Perekonnaleht“ poole hinnaga, s. o. 25 senti kuus.

„Maa Hääl“ on tõesti väärt, et teda iga maainimene loeks, sellepärast

„MAA HÄÄL“ IGASSE TALLU!

TARTU EESTI MAJANDUSE ÜHISUS

Tartus, Holmi tän. 12-18

OSAKONNAD:

Tartus, Võru tänav 4
„ Söögiturg 3
Räpinas, Pukas ja Puhjas.

Suurem ja kõige vanem majandusühisus Eestis.

Laos alati saadaval suures valikus mõõdukate hindadega

**põllumajanduslikud-
raua-, naha- ja kaup**
koloniaal-

Müük suurel ja väikesel arvul.

EESTI ÜHISTEGELINE

KINDLUSTUS-KESKSELTS

TALLINN, SUUR KARJA TÄN. N^o 19

POSTKAST 122 KÖNETR. 426-83



VASTASTIKUSTE
KINDLUSTUSSELTIDE
KESKKORRALDUS



- Edasikindlustus
- Välisrevisjonid
- Nõuanne

Viimased odavad ettetellimised raamatuaastal!

Ettetellimised kahele seeriale ja kahele raamatule

Algupäraste uudisteoste seeria.

10 teost — 10 autorilt.

1. L. Anvelt: ELUHIRM. Romaan.
 2. J. Jaik: TONDIJUTUD. E. Järve illustratsioonidega.
 3. Jakob Liiv: MALESTUSED.
 4. O. Luts: SÜGIS. Illustreeritud.
 5. A. Mäik: RANNAJUTUD. E. Järve illustratsioonidega.
 6. M. Raud: ÖHTUSED KAJAD. Novellid.
 7. R. Roht: VERIORA MÖIS. Romaan.
 8. G. Suits: NOOR KREUTZWALD. Hulga piltidega.
 9. Fr. Tuglas: KULDNE RÕNGAS. H. Mugaisto illustratsioonidega. Novellid.
 10. P. Vallak: EPP PILLARPARDI PUNJABA POTITEHAS. 2. trükk. Kunstnik A. Laigo illustratsioonid.
- Seeria hind ettetellimisel 17 kr. ühes saatekuludega.

Täielik Eesti-Saksa sõnaraamat.

Koostanud E. Sell. Redigeerinud mag. P. Ariste.

Raamat ilmub vihkude kaupa, iga vihk vähemalt 3 trükipoognat. Üldse ilmub 7 vihku. Ettetellijaiile saadetakse vihud ilmumise järjekorras postikuludeta kätte.

Ettetellimise hind 4 kr. ühes saatekuludega.

Euroopa vallit. kirjand. tõlkeseeria.

10 teost — 8 autorilt.

1. I. Kianto: RÄBALARANNA JOOSEP. Romaan. Tõlkinud S. Holberg.
2. Selma Lagerlöf: GÖSTA BÄRLING. Romaan. Tõlkinud M. Pedajas.
3. E. Ludvig: NAPOLEON I köide.
4. " " NAPOLEON. II köide. Tõlkinud O. Olesk.

5. E. Pressensé: URSULA. Tõlkinud A. Poska.
 6. L. Tolstoi: ANNA KARENINA. Tõlkinud S. Holberg.
 7. J. Verne: DRAAMA LIIVIMAAL. Romaan. Prantsuse keelest tõlkinud ja illustreerinud J. Vahtra.
 8. E. Wirza: TAEVA REDEL. Läti keelest tõlkinud M. Pukits.
 9. Lajos Zilahy: KAKS VANGI. Romaan. I köide.
 10. Lajos Zilahy: KAKS VANGI. Romaan. II köide. Ungari keelest tõlkinud A. Oinas.
- Seeria hind ettetellimisel 22 kr. ühes saatekuludega.

Jaan Koorti monograafia.

Jaan Koorti monograafia. Toimetanud R. Paris.

Raamat ilmub suures formaadis ja heal paberil, rikkalikult reproduktioonidega J. Koorti töödest kriit- ja trükipaberil. Raamat annab täieliku ülevaate J. Koorti elust ja tööst.

Ettetellimise hind 3 kr. ühes saatekuludega. Soodustatud hinnaga ettetellimised kestavad 1. aprillini s. a.

Enamik raamatuid ilmub juba tänava kevadel. Üksikmüügile lähevad raamatud kuni 60% kallimalt.

Tellimishinna tasumine on võimaldatud ka osade kaupa.

Osühisus

„NOOR EESTI KIRJASTUS“

Tartus, Gustav-Adolphi tänn, 8, telef. 2-66.

„Päevalehe“ raamatu- ja kirjutusmaterjalide kauplused

soovitavad noortele sõpradele:

õppeabinõusid ja kooliraamatuid.

Suures valikus lastekirjandust,
kõiksugu kirjutusmaterjale,
joonistus- ja maalimistarbeid.

Igasuguseid mängu nagu: doomino, pildi ja numbrilotto, kitsemäng, ümbermaailma reis, kvardett jne.

Peale nimetatud mängude on meil suures valikus kummipalle ja täispuhutavaid kummiloomakesi, pildiaabitsaid, pildi- ja maalimisraamatuid jne.

Hinnad lastele ja noortele väga soodsad.

Meie raamatu- ja kirjutusmaterjalide kauplused asuvad:

Jaani t. 6

Tel. 446-11.

ja

Pikk t. 2

Tel. 428-83.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus

Pikk 2,

Oma telefoni keskjaam 428-83.

Hind 30 senti.

„UUS EESTI“

on rikkaliku sisuga, pildirohke ja huvitav suur ajaleht.

Eesti juhtivad riigimehed, nimekamad seltskonnategelased, väljapaistvad majandusmehed, hariduse ja kultuur-elu juhid, kuulsamad kirjanikud, kunstnikud, sportlased jne. jne. avaldavad oma kirjutusi „Uus Eesti“ veergudel.

„UUS EESTI'S“

on palju eri osakondi, kus eriteadlased valgustavad oma eriala küsimusi kõige mitmekülgsemalt.

Perenaistele ja kodumajandusele on „Uus Eestis“ pühendatud eriosa.

„UUS EESTI'L“

on rohkel arvul oma kirjasaatjaid välisriikides ja igas kodumaa nurgas. Kõik mis juhtub uudist Eestis või välismaal, see peegeldub kohe tõetruult „Uus Eesti“ veergudel.

„UUS EESTI“

on ka pildirikkam ja sealjuures odavam igapäev ilmuv ajaleht. **Vähese rahaga võite tellide Eesti parima ajalehe.**

„UUS EESTI“ TELLIMISHINNAD ON:

„Uus Eesti“	„Uus Eesti“ koos „Tallinna Postiga“	„Uus Eesti“ koos „Põllumajandusega“	„Uus Eesti“ koos „Põllumajanduse“ ja „Tallinna Postiga“
1 kuu	Kr. 1.40	Kr. 1.55	
3 kuud	„ 3.50	„ 3.95	Kr. 4.—
6 „	„ 7.—	„ 7.80	„ 8.65
12 „	„ 13.50	„ 15.—	„ 16.50

TELLIGE OMALE „UUS EESTI“ VEEL TÄNA.